

Йолдыз

СЕРЛЕ КИТАП ТАИНСТВЕННАЯ КНИГА

Перевод Сурайи Гайнуллиной

Художник Юлия Щетинкина

Шәрапова, Й. Ә.

Ш25 Серле китап = Таинственная книга / рус теленә тәрҗ. Сурая Гайнуллина. Казан, 2016. – 104 б. ISBN

Йолдыз

ТАИНСТВЕННАЯ КНИГА

Перевод *Сурайи Гайнуллиной*Казань. 2016 *На татарском и русском языках*

Йолдыз

СЕРЛЕ КИТАП

Оригинал-макеттан басарга кул куелды 22.08.2016. Форматы 60×90 1/в. Шартлы басма табагы 13,65. Тиражы 5000 д. Заказ

Кадерле яшь дустым!

Син шундый бәхетле, әйе бит – сине яратучы әти-әниең, туганнарың бар. Алар өчен син бик кадерле һәм бик кирәк. Әйе, син яңа яши генә башладың әле, ә дөнья шундый матур, зур һәм гажәп кызык. Дөнья әле синең өчен дип кенә махсус серләрен, могжиза-тылсымнарын да эзерлэп тора. Ләкин ул серләрне ачар, хыялларың чынга ашар өчен син иң беренче чиратта сау-сәламәт, таза-сау булып үсәргә, яшәргә тиеш. Ә бу бер дә жиңел генә эш түгел шул. Бигрәк тә, машиналар белән шыплап тулган олы юлларда, урамнарда исэнлегенә генә түгел, тормышына да яный торган куркынычлар сагалый сине. Юк, куркытып өй тавыгы ясарга жыенмыйм узеңне. Син йөгер, сикер, велосипедта да йөр – урамнардагы юл хәрәкәте билгеләре сиңа ярдәмгә килергә әзер торалар. Алар үзләрен белгән, онытмаган, һәрвакыт кулланган малай-кызларны бик яраталар, гел булышалар. Синең дә аларның якын дусты булуыңны телим. Мин тагын синең шигырьләр, әкиятләр яратканыңны да беләм. Шуңа да сиңа ярдәм итәргә шушы китапны яздым. Исемена игътибар ит эле. Чынлап та, синең кулыңдагы бу китап гади генә тугел. Аның эче тулы сер. Яңа битләрен ачкан саен, син ул серне дә ача барырсың, ә инде соңгы битен япканда китапта синең өчен бернинди сер дә калмас. Сиңа юлларда йөрү дә алай куркыныч тоелмас.

> Йолдыз ШӘРАПОВА, балалар шагыйрәсе, А. Алиш исемендәге премия лауреаты, Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе.

Мой дорогой юный друг!

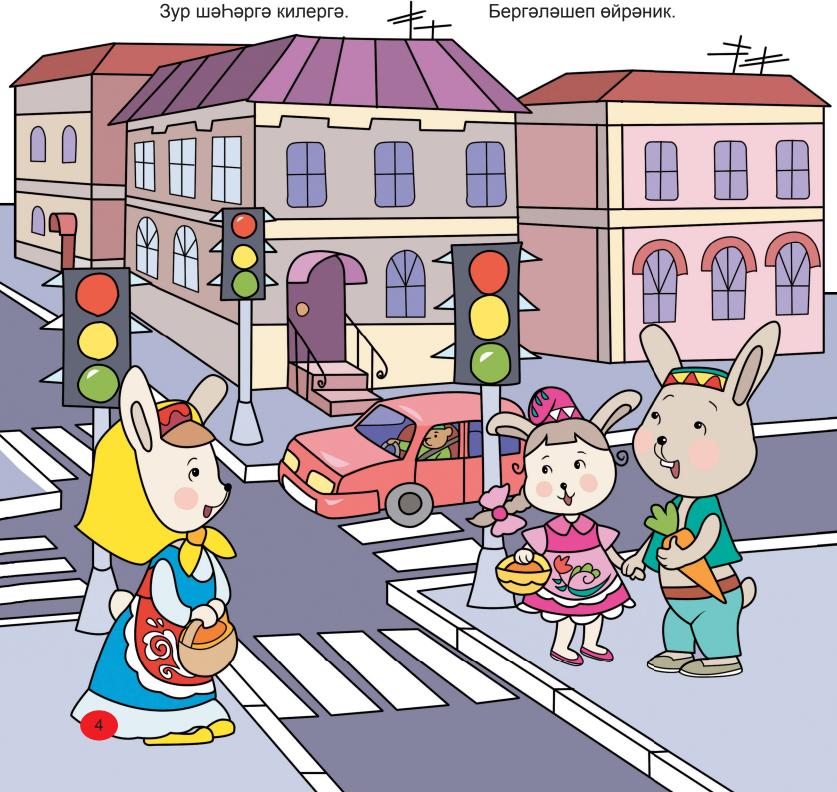
Ты очень счастливый, не правда ли – у тебя есть родители, родственники, которым ты очень дорог и очень чужен. Да, ты только что начал жить, и мир так прекрасен и удивительно интересен, к тому же мир готовит специально для тебя особые тайны, чудеса-волшебства. Однако, чтобы раскрыть эти тайны, воплотить в жизнь мечты, самое первое - это надо быть здоровым, вырасти сильным и таким жить. А это вовсе нелегкое дело. Особенно, когда на больших дорогах, переполненных юркими машинами, опасности не только для твоего здоровья, но и для жизни так и подстерегают. Нет, я не собираюсь запугивать тебя и превратить в домоседа. Ты бегай, прыгай, катайся на велосипеде, а дорожные знаки на улицах всегда готовы прийти к тебе на помощь. Они очень любят помогать девочкам и мальчикам, которые их знают, не забывают и каждый раз пользуются ими. Я хочу, чтобы и ты стал близким другом этих знаков. Я также знаю, что ты любишь стихи и сказки, поэтому я и написала эту книжку. На самом деле книжка, которую ты держишь в руках не простая. Она наполнена тайнами, и на каждой странице ты открываешь эти тайны. И когда ты дойдешь до последней страницы, для тебя не останется никаких тайн и движение на дорогах перестанет казаться опасным.

> Йолдыз Шарапова, детский поэт, лауреат премии имени А. Алиша, Заслуженный деятель искусств Татарстана.

Юллардагы билгеләр ни әйтергә телиләр?

Шушы безнең көннәрдә, Түгел борын заманда, Куян гаиләсе белән Яшәгән, ди, урманда. Үз илендә, үз көенә Яшәгән, ди, ул анда. Урманда ич кирәк түгел Юл билгесен белергә. Тик туры килгән аларга Зур шәһәргә килергә.

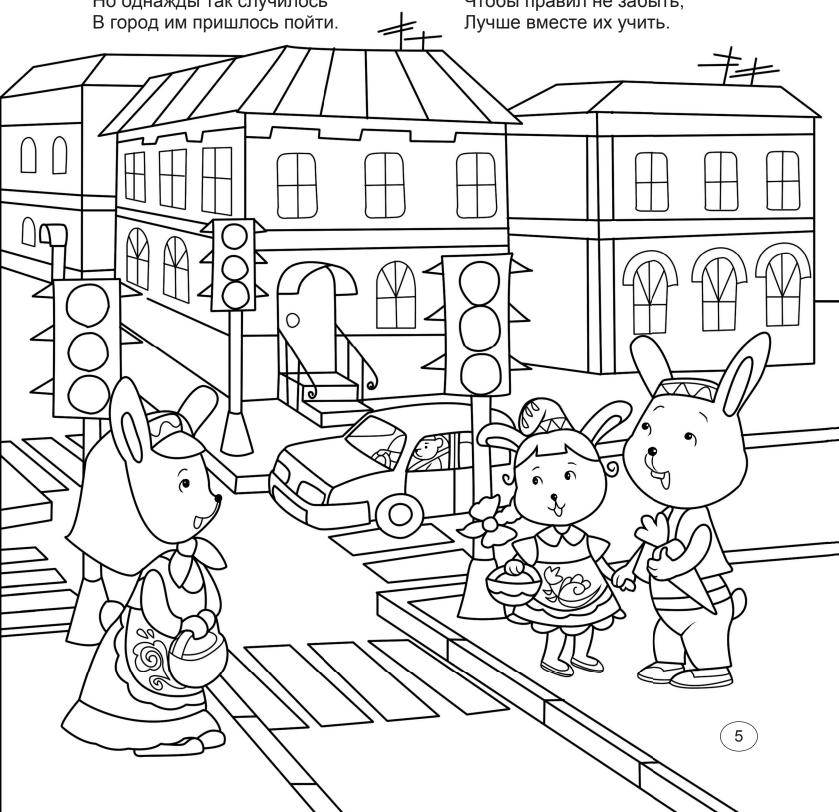
Аптыраганнар куяннар, Автомобильләр күреп. Юлларда шул билгеләрне Белергә кирәк элек. Белсеннәр диеп, аларны Куйганнар чатка элеп. Бу шәһәр кунакларына Без дә ярдәмгә килик. Юллардагы билгеләрне

О чем говорят дорожные знаки

Это было лишь недавно, А не в древние года: Заяц жил с семьей так славно, Лес был родиной всегда. Домик Заяц свой имел, Жил удобно, как хотел. Ведь в лесу не приходилось Знать все правила пути. Но однажды так случилось

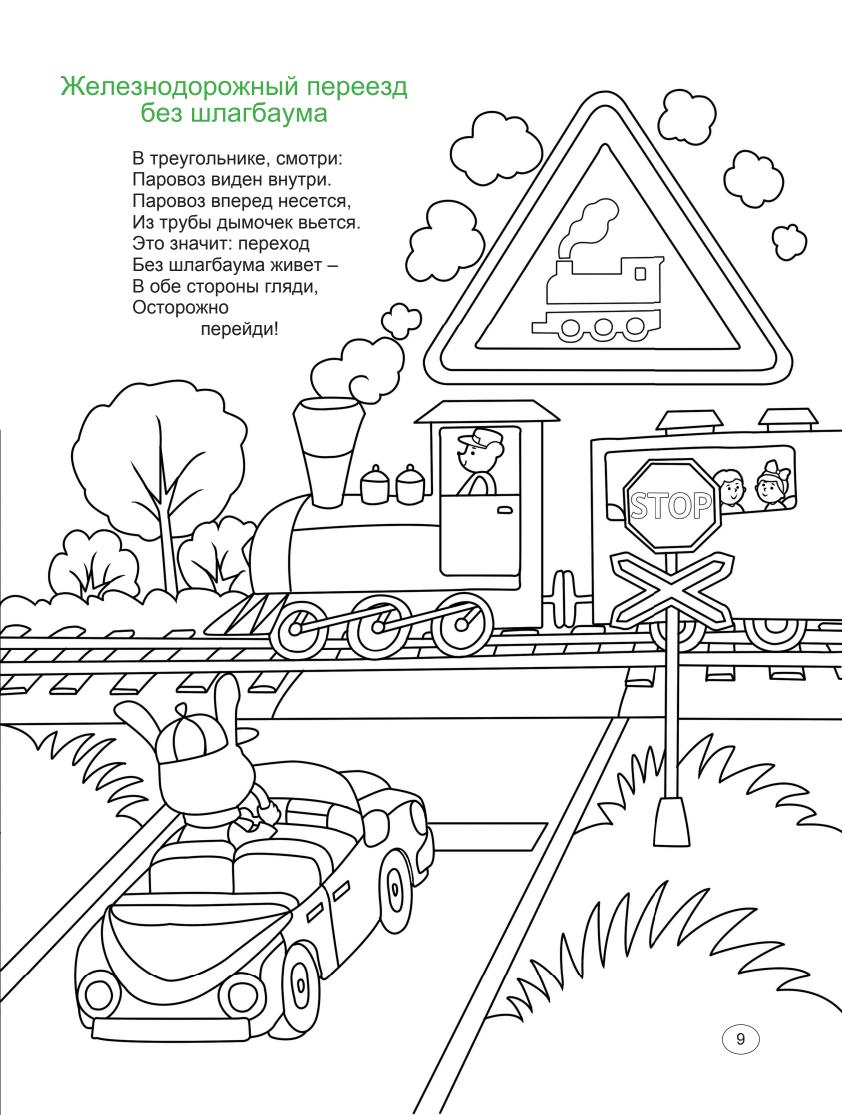
Растерялись все однако – Здесь авто не сосчитать. Ясно, что дорожных знаков Смысл надо понимать. Чтоб их знать без промедленья, И гостям скорей понять, Стали правила движенья Перекресток украшать. Чтобы правил не забыть,

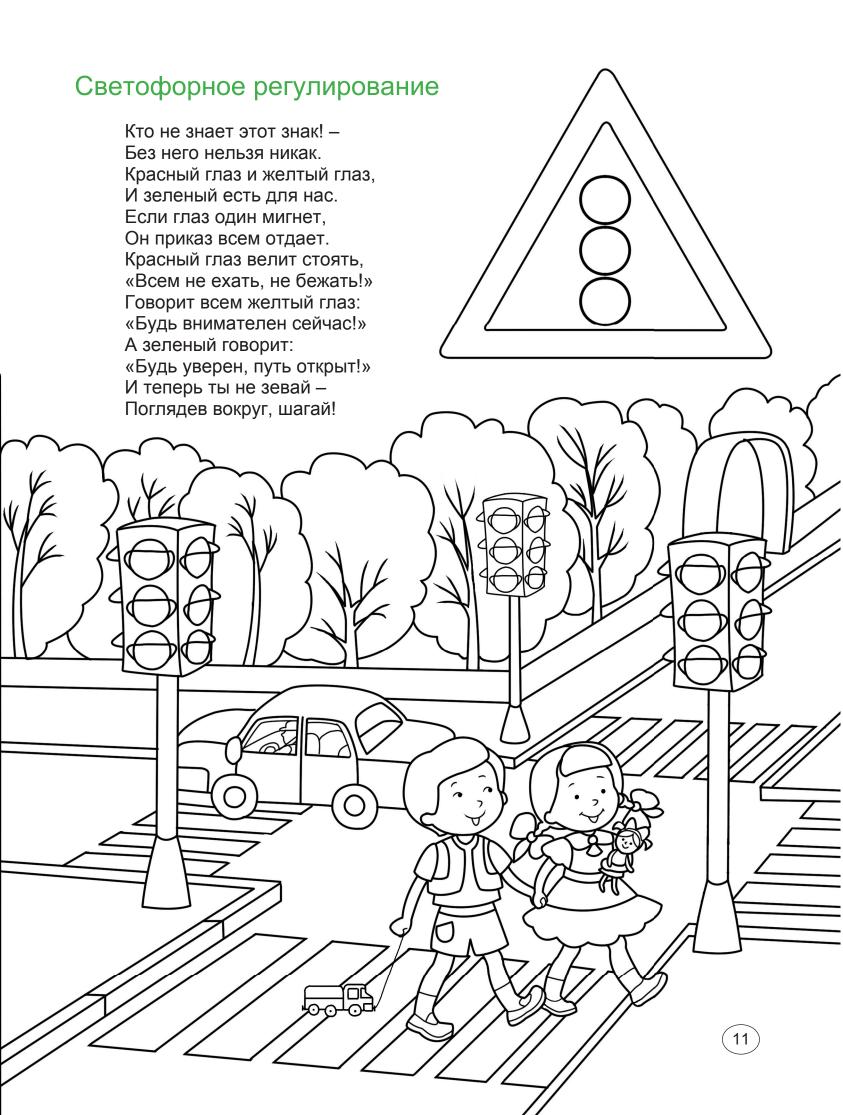

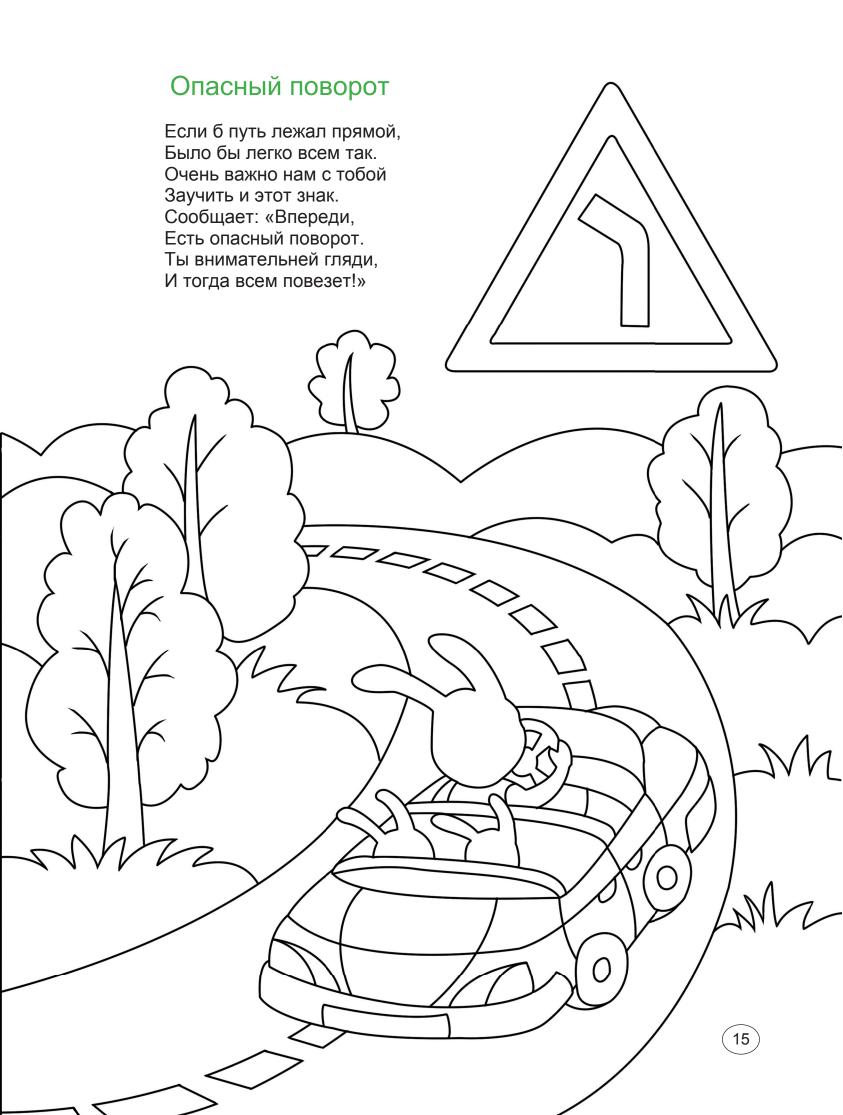

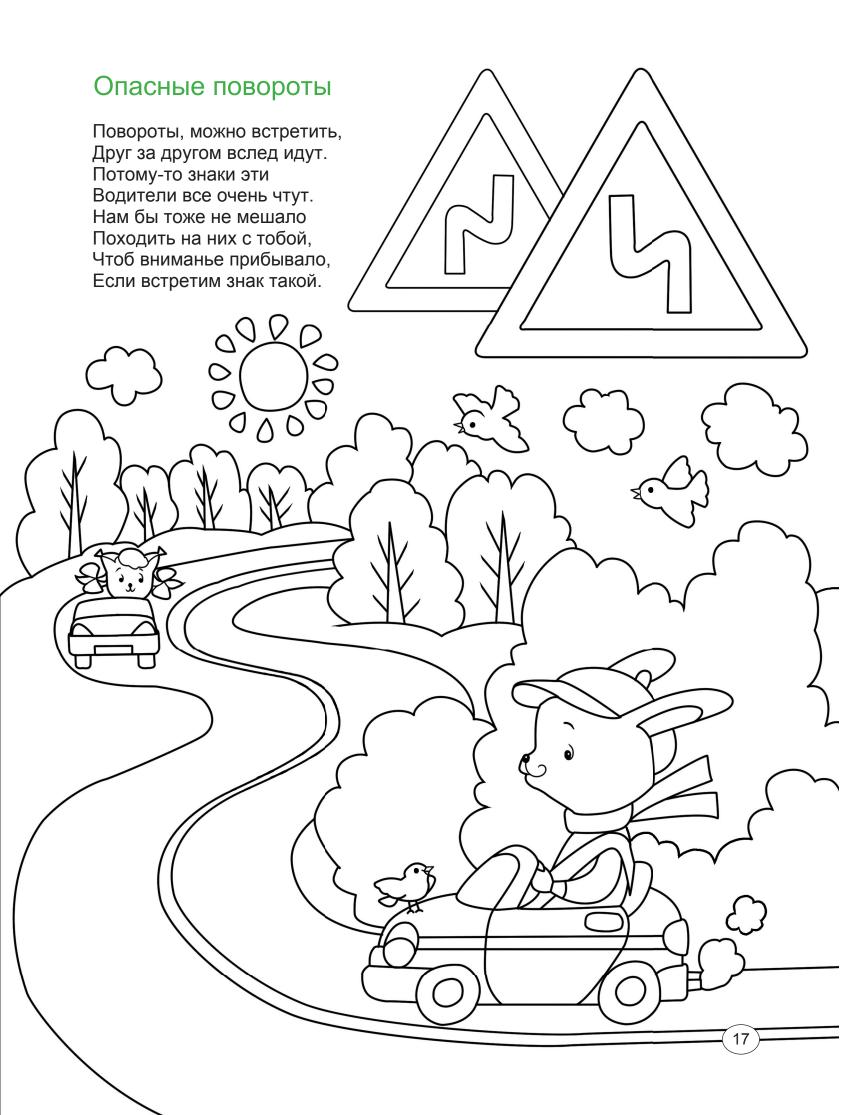

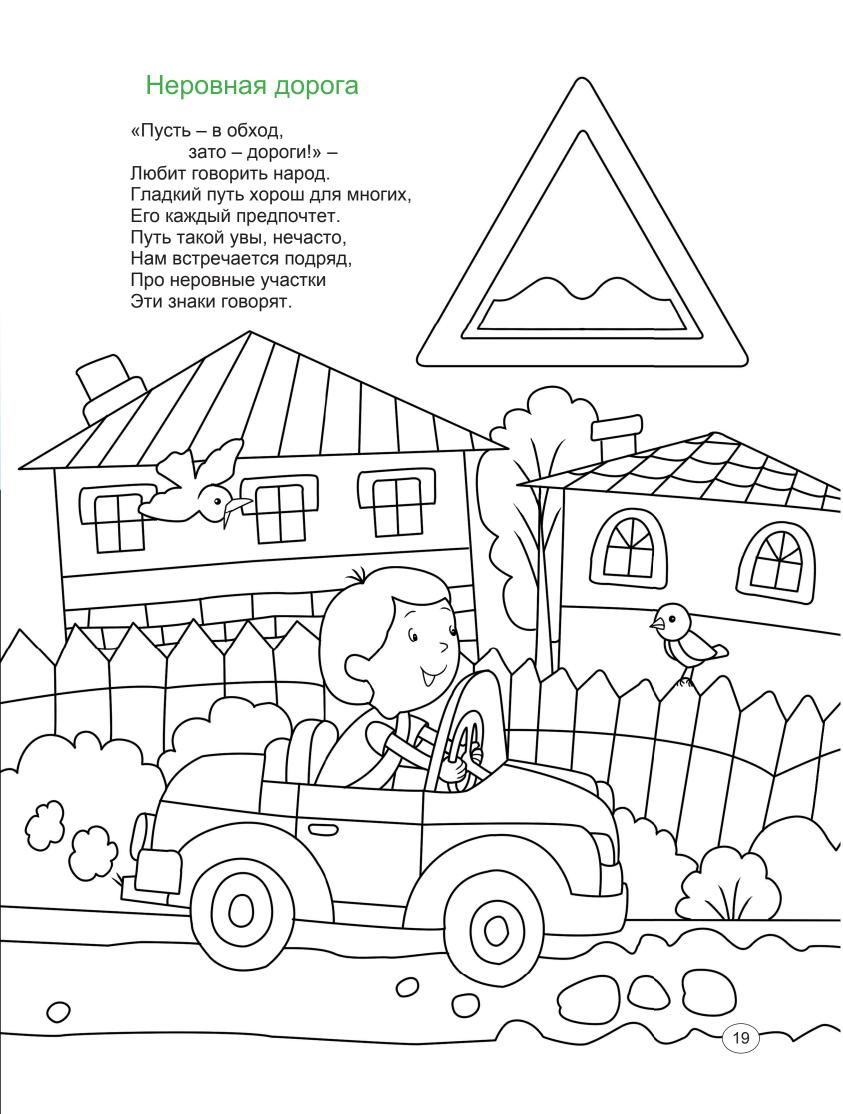

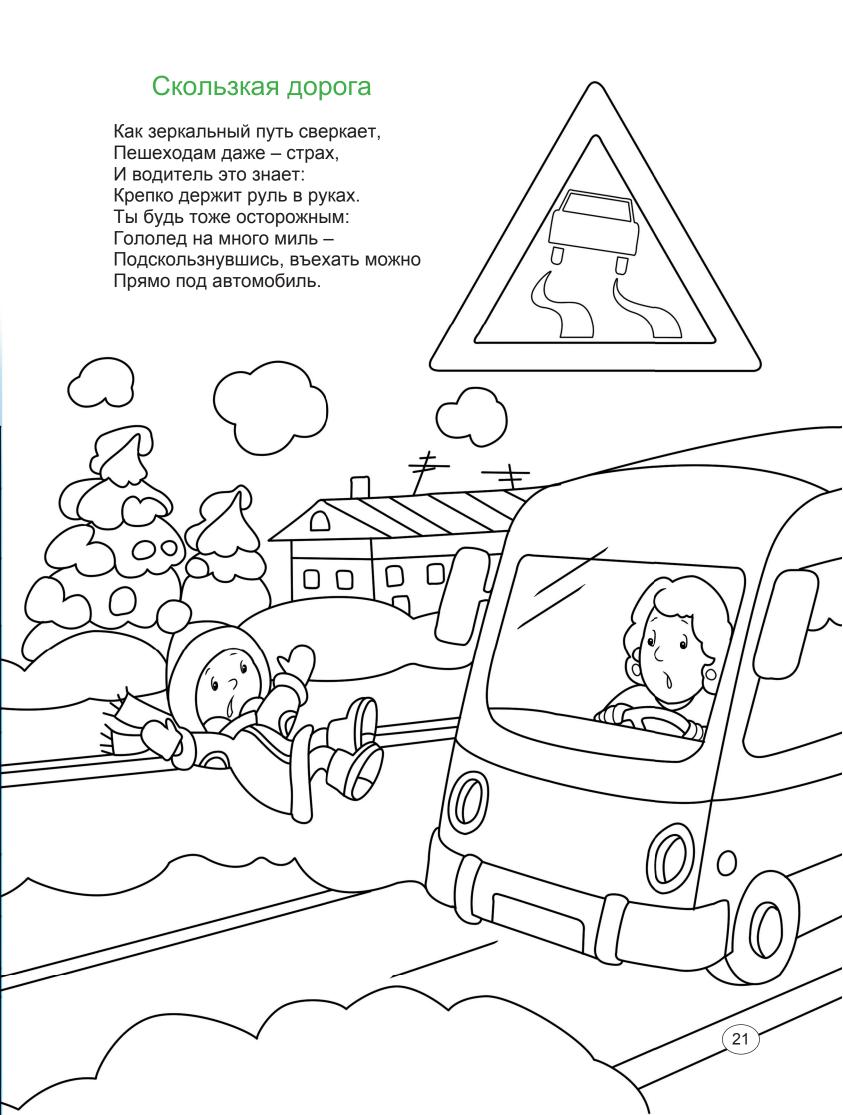

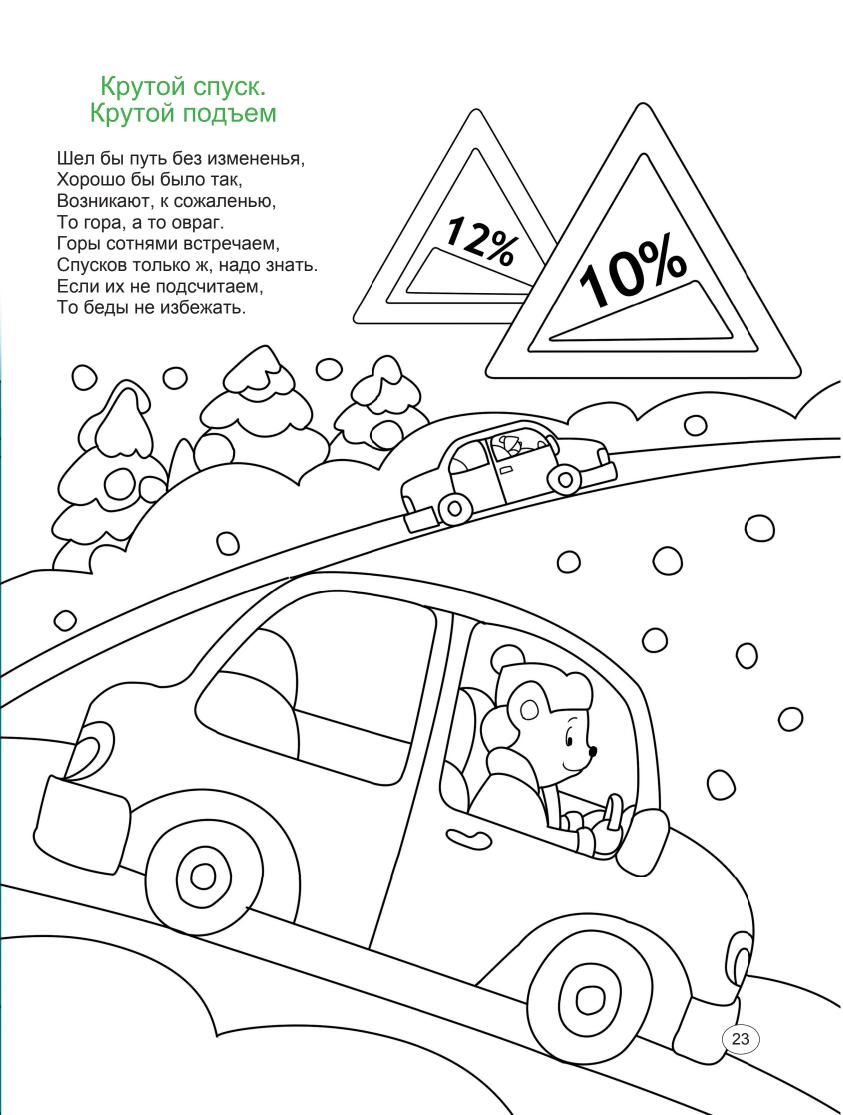

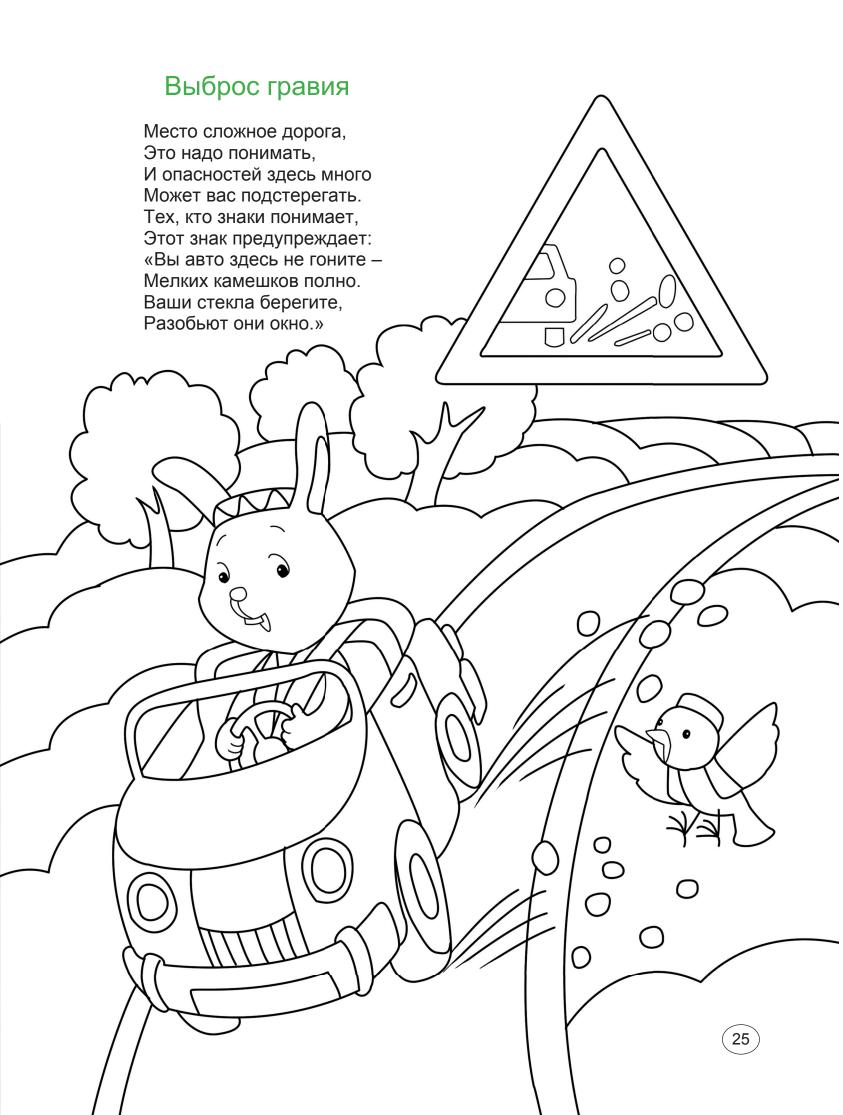

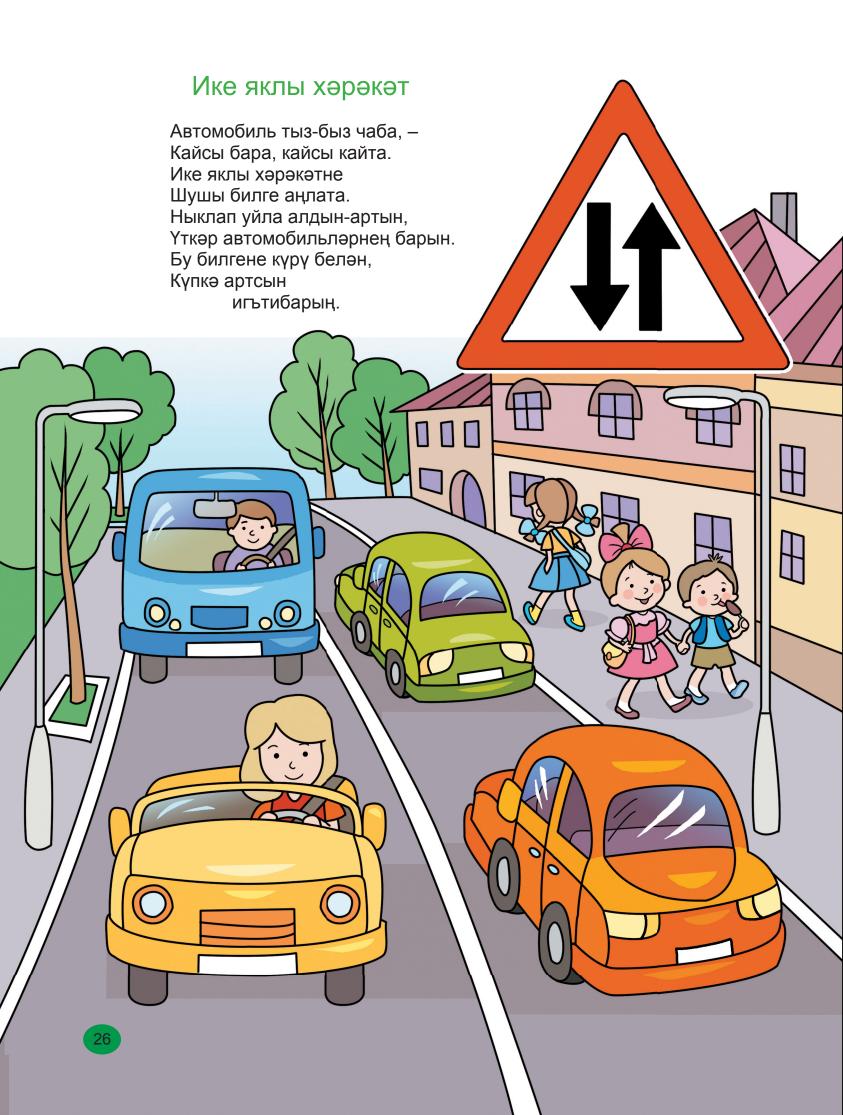

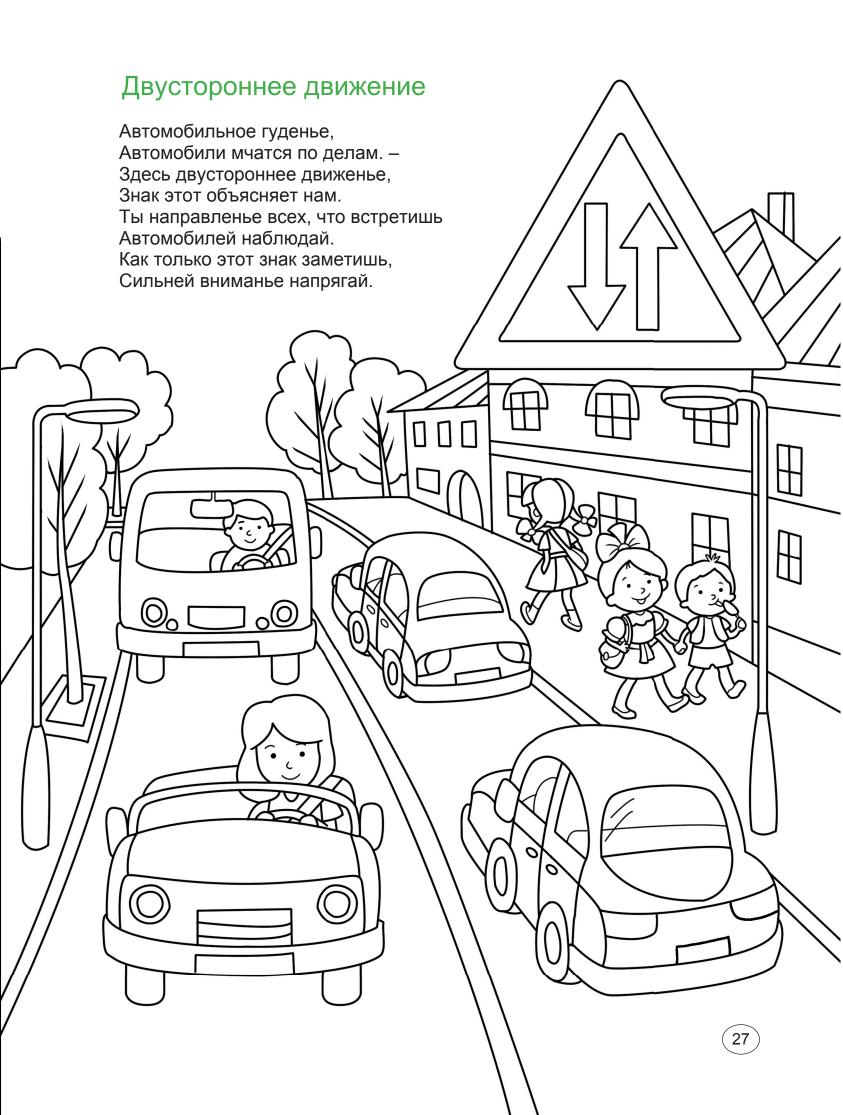

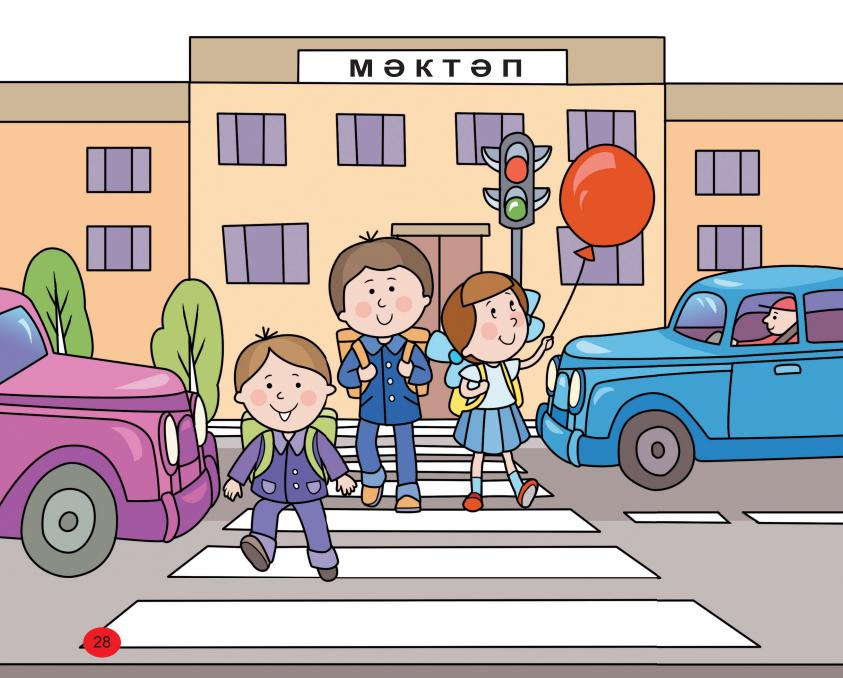

Балалар

Кызыл белән каелган Ак өчпочмак эчендә Әй, йөгерә ике бала Каядыр бар көченә. Бу билгене, билгеле, Йөртүчеләр шәп белә. «Аеруча сак булыгыз, Юлдан балалар килә!»

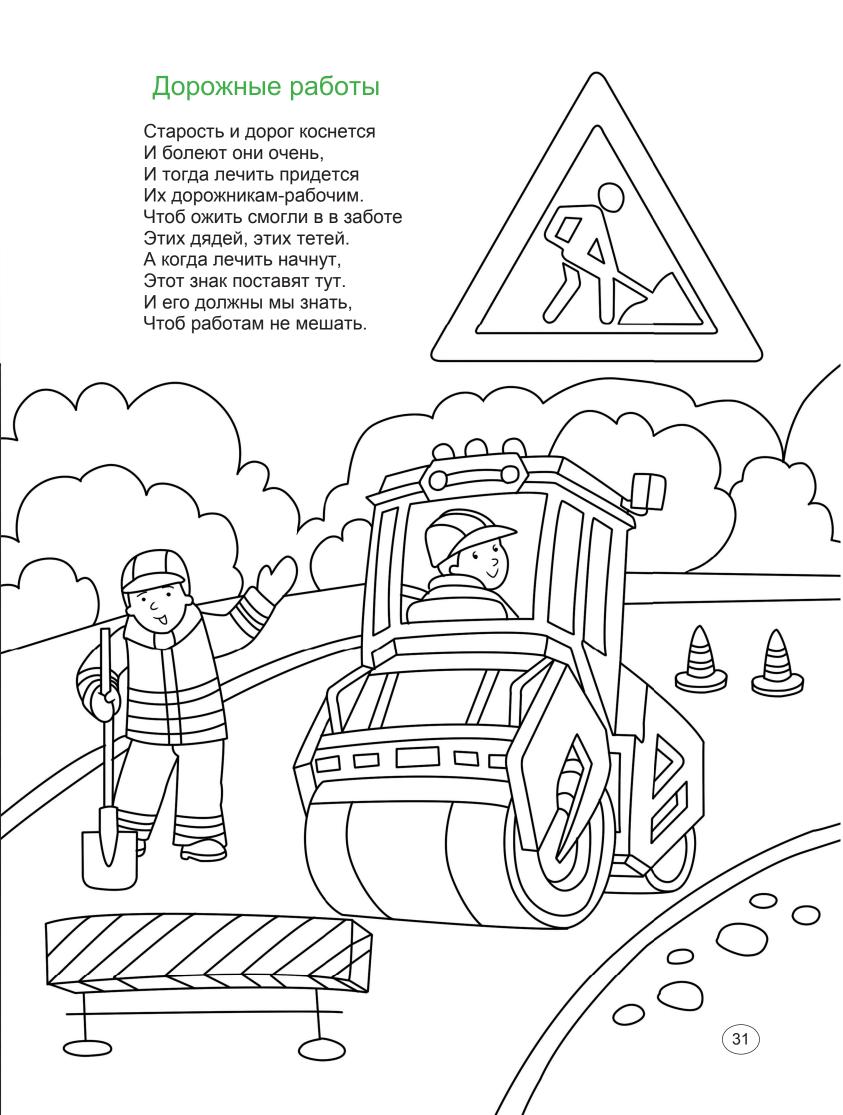
Дети

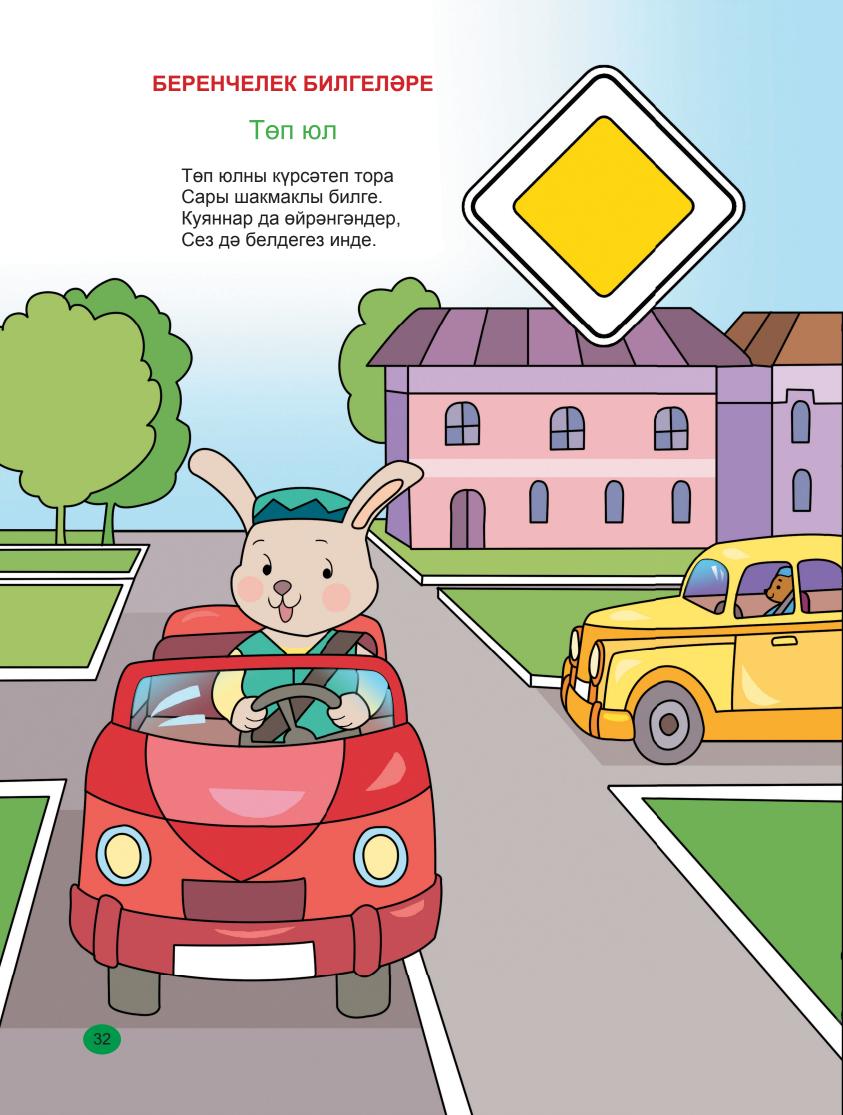
Ярко-красная канва, Треугольник очень белый, А внутри ребенка два Мчатся, видимо, по делу. Этот знак знаком особо Всем водителям на свете: Как увидят, смотрят в оба: «По дороге ходят дети!»

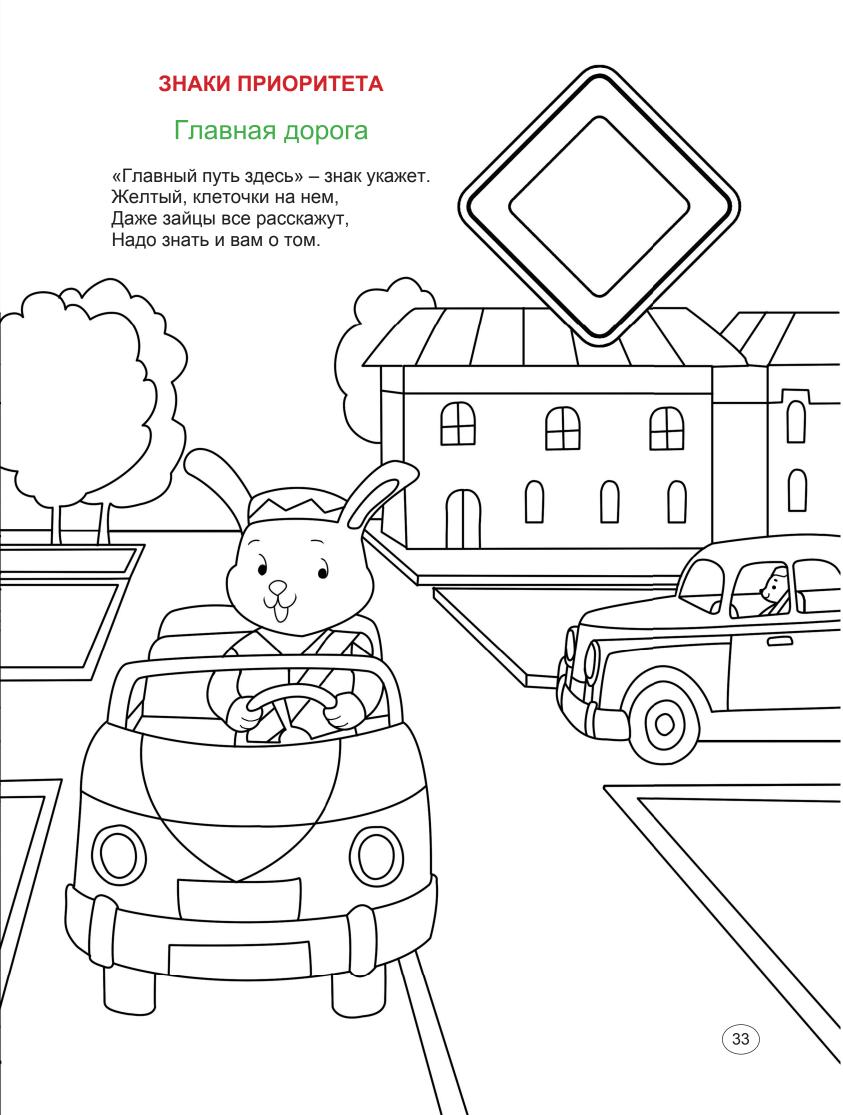

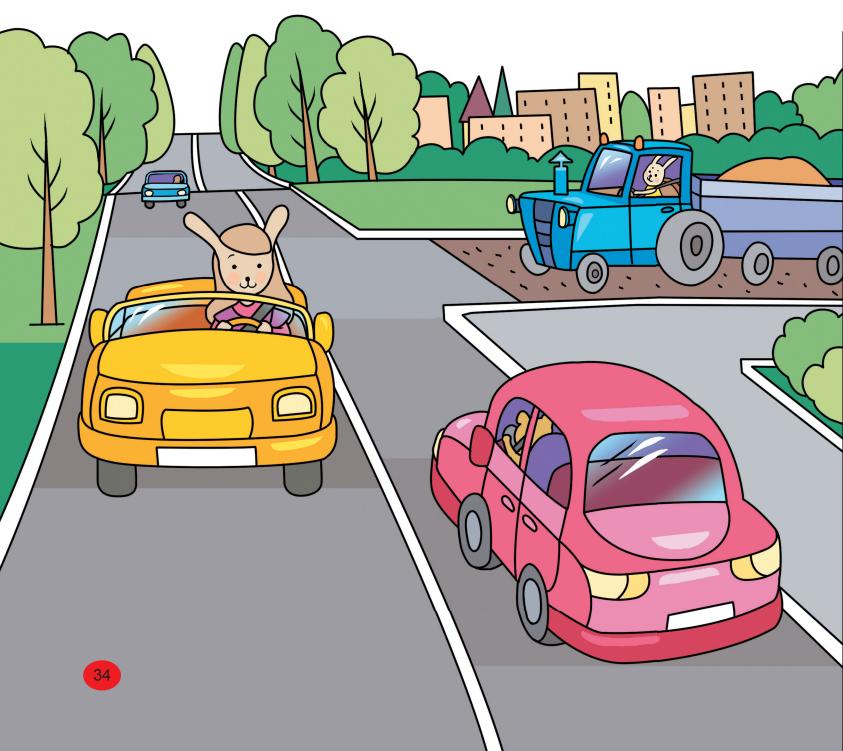

Икенчел дәрәҗәдәге юлның тоташуы

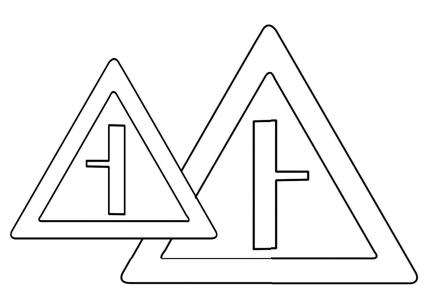
Юлларның дәрәҗәләрен Өйрәндек ич, беләбез. Юл буенда ерактан ук Бу билгене күрәбез. «Икенчел дәрәҗәдәге юл Тоташыр, – ди, ул – тиздән». Мондый чатлар аеруча Игътибар сорый бездән.

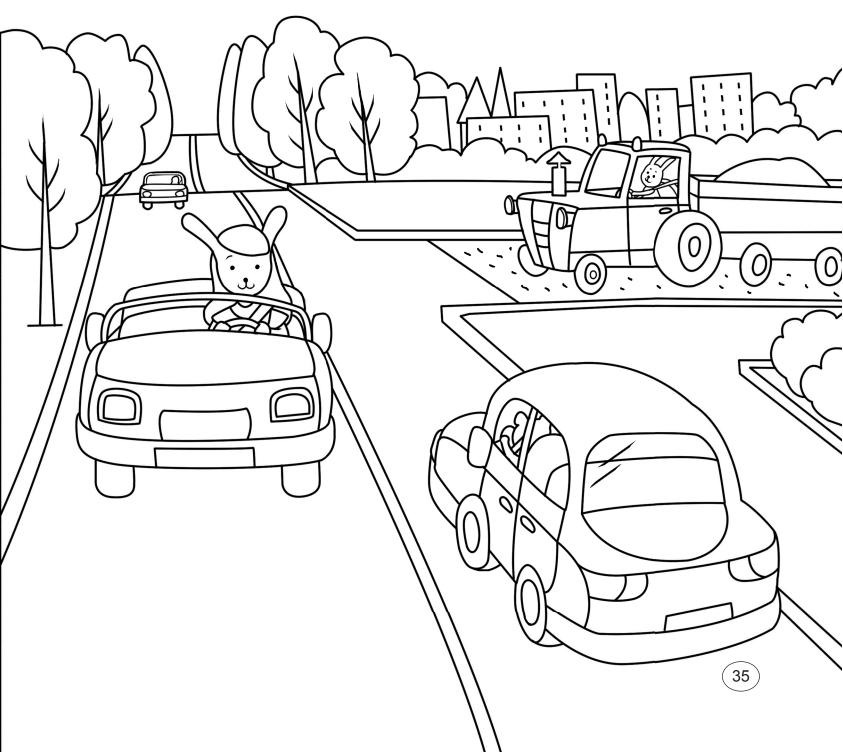

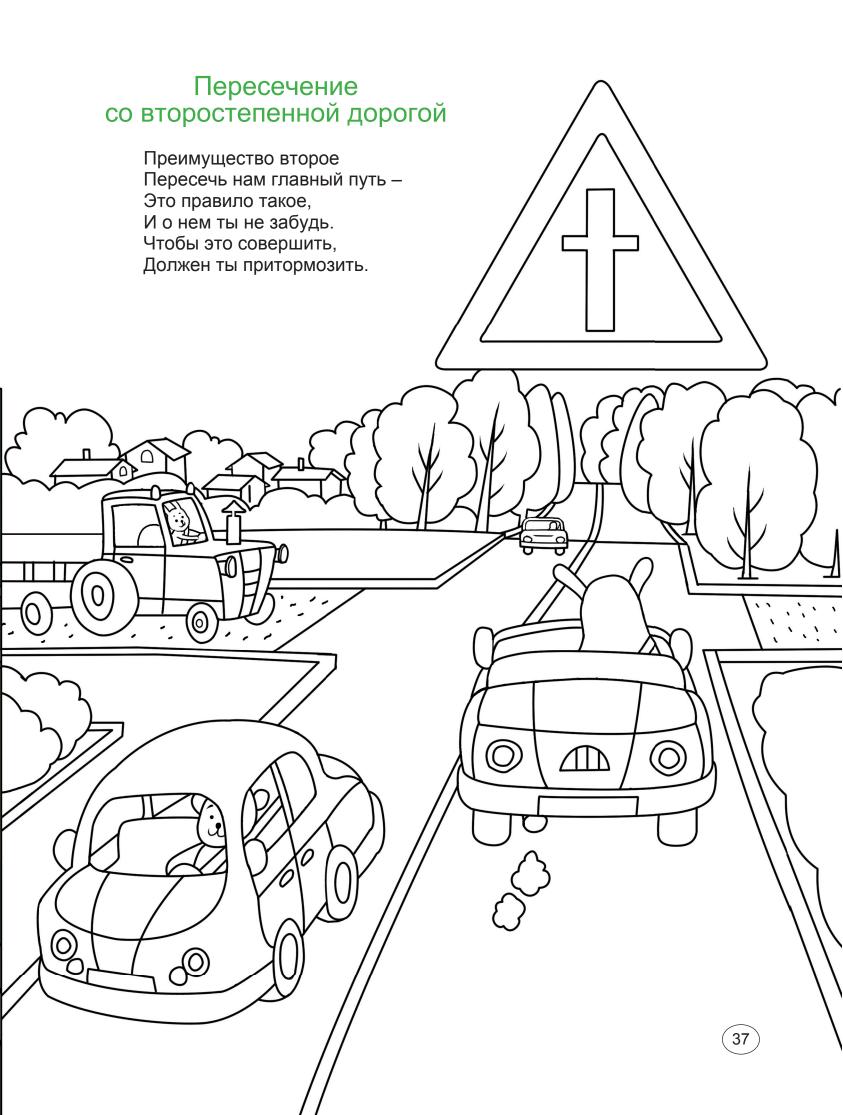

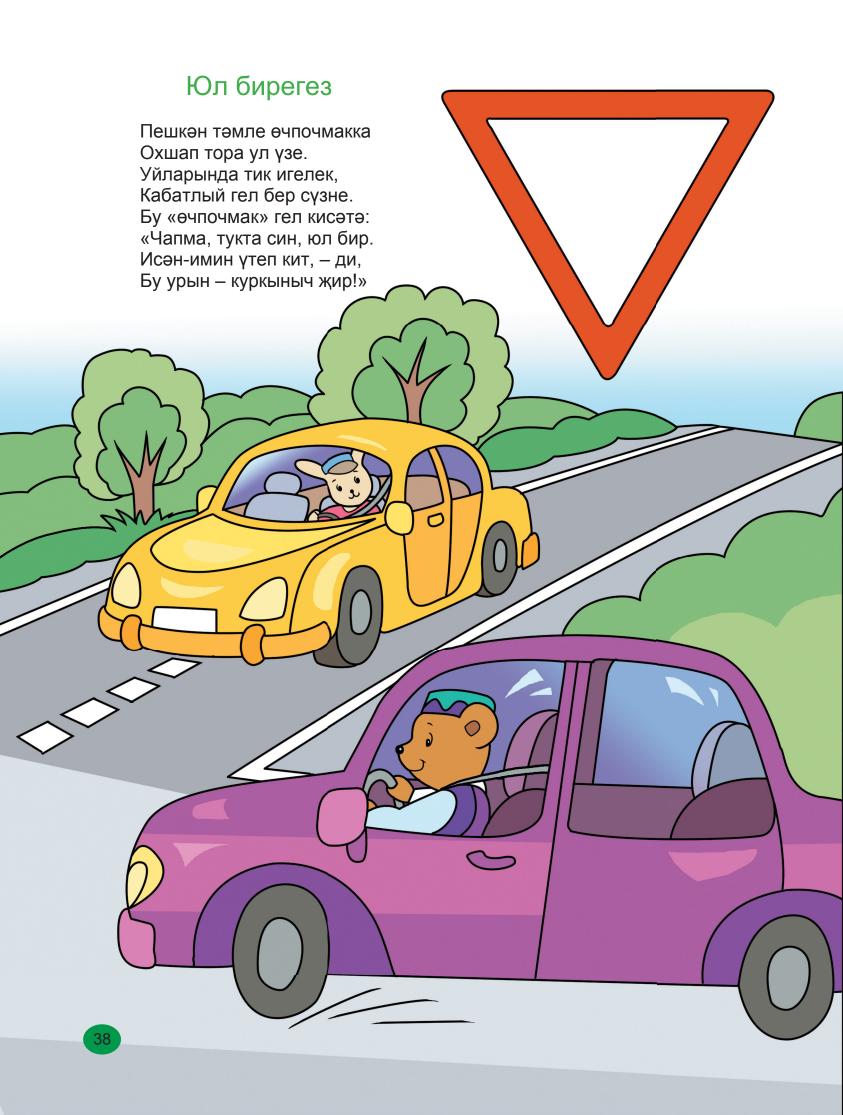
Знаки эти помещают Очень часто вдоль дорог. Чтобы каждый, кто их знает Издали увидеть смог. «Примыкание, – сообщает, – Будет нескольких путей». И водитель проезжает Со внимательностью всей.

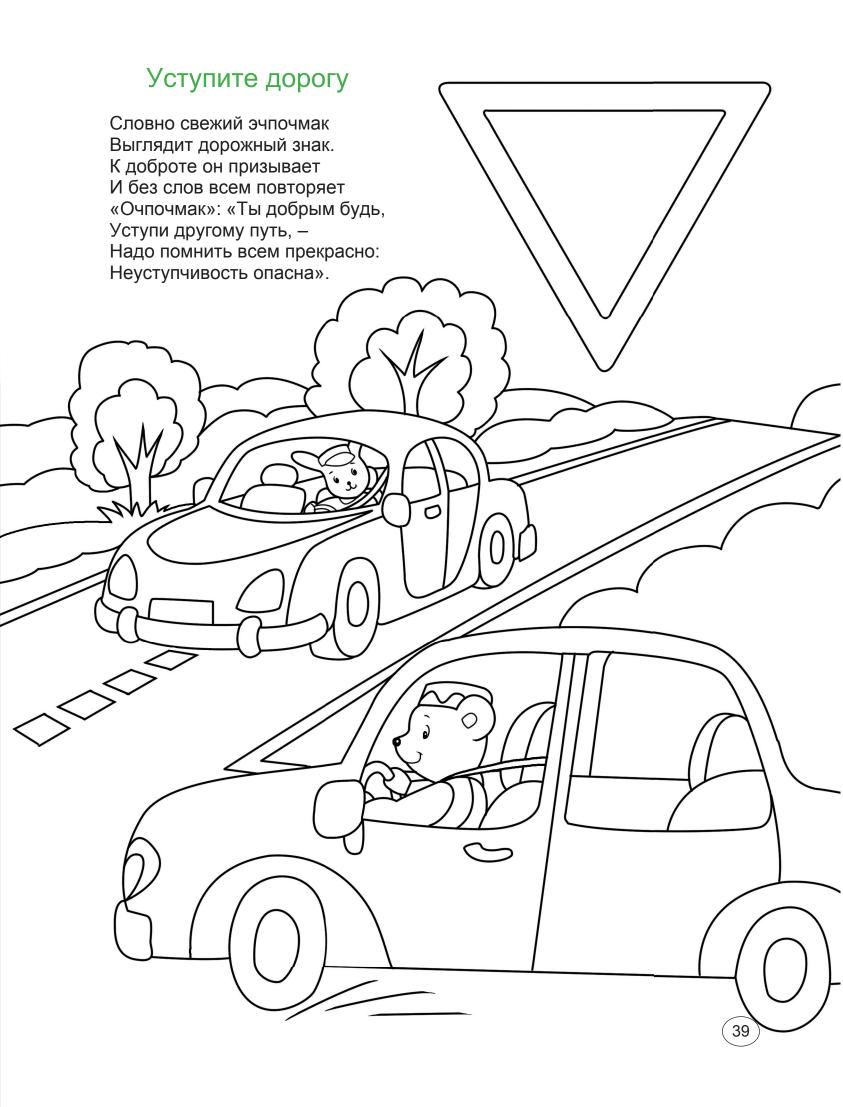

ТЫЮ БИЛГЕЛӘРЕ

ЗАПРЕЩАЮЩИЕ ЗНАКИ

Движение велосипедов запрещено

У автомобиля есть колеса, «Велик» тоже с колесом. (Любят мальчики без спроса Прокатиться с ветерком), Чтобы в уши дул им ветер, Мчатся «велики» гурьбой. Но раз этот знак заметил, Поворачивай домой. Здесь

на твой велосипед Налагается запрет. Если знак ты не заметишь, То в пути несчастье встретишь.

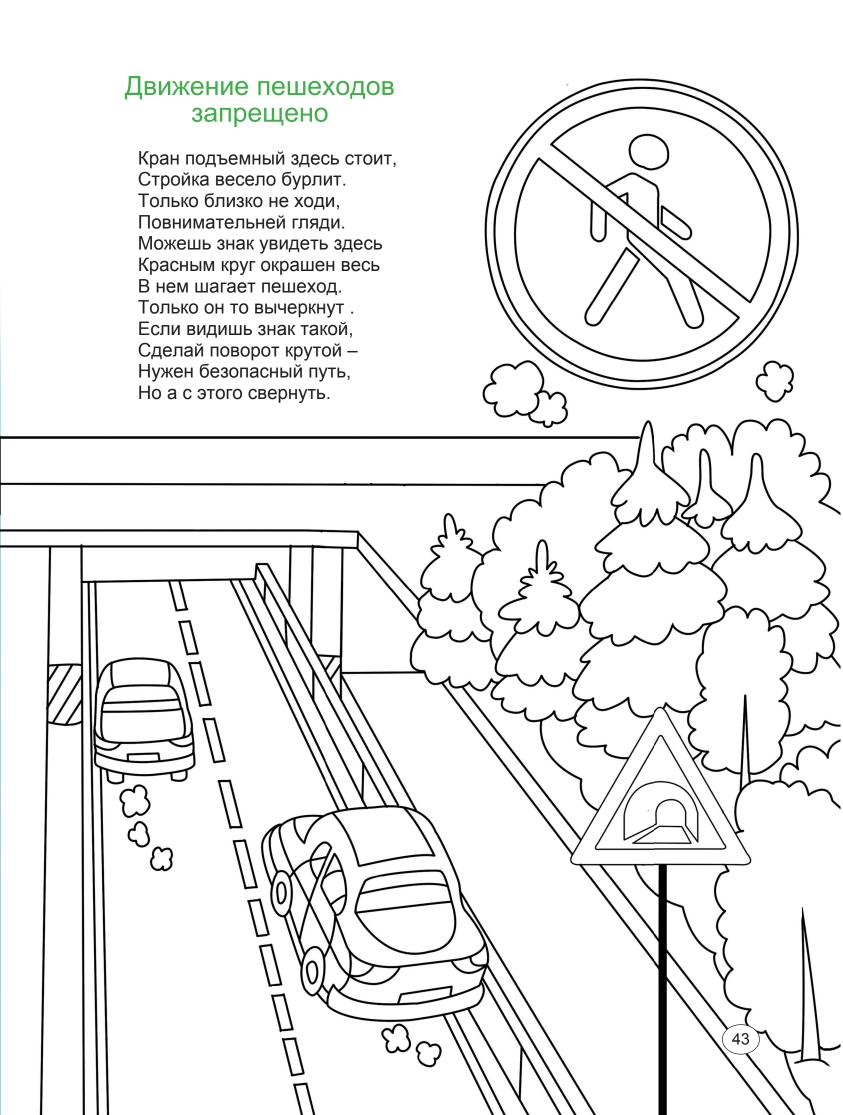

Монда кран эшләп тора, Төзелеш гөрләп бара. Бу җиргә якын килгәнче Игтибар белән кара Юкмы менә бу билге: Кызыл түгәрәк эчендә Атлап бара җәяүле, Тик ул сызылган инде. Әгәр мондый билге күрсәң, Юлларга чыкма берүк. Куркынычсыз урын эзлә,

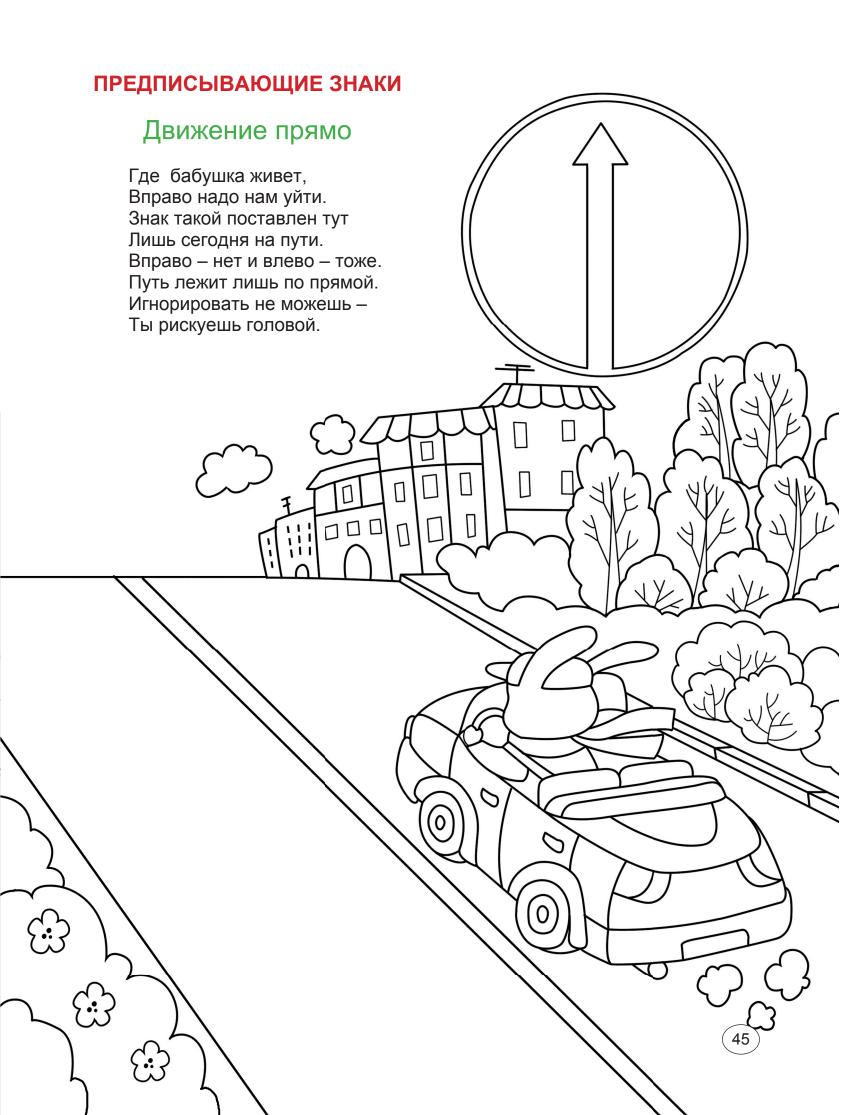
Ә монысын урап үт.

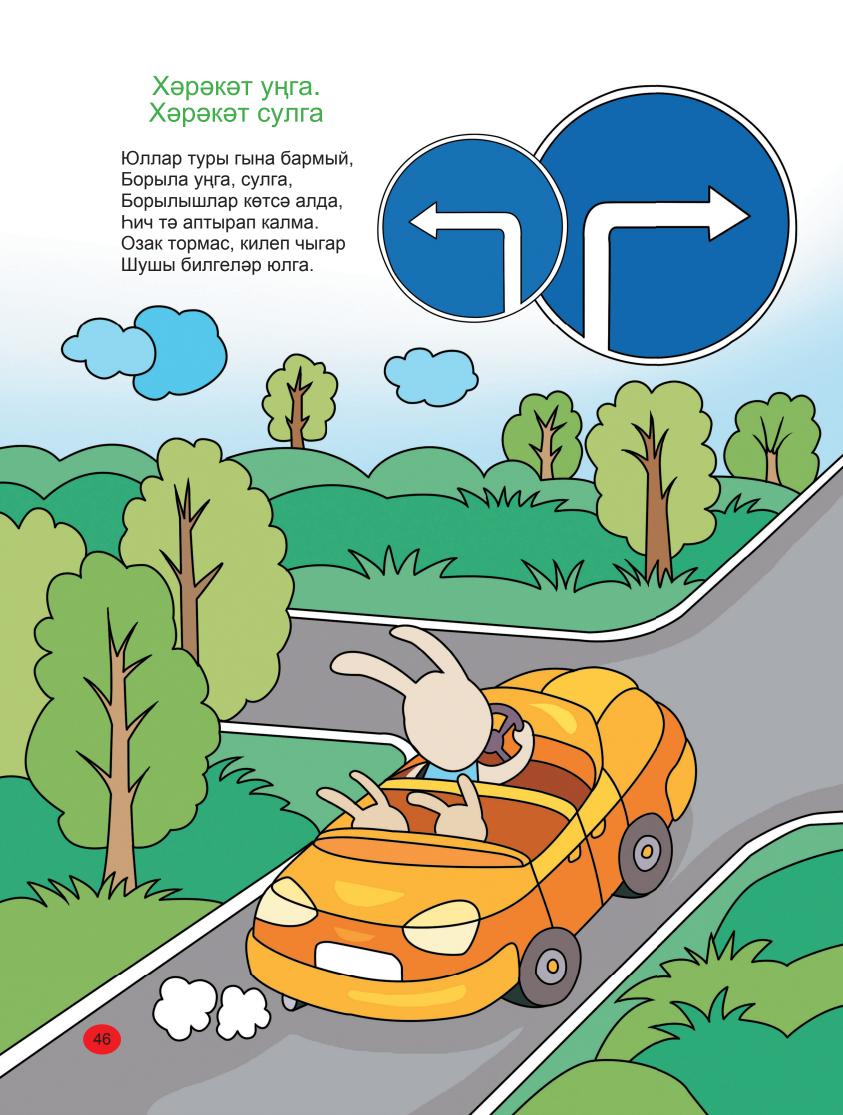
42

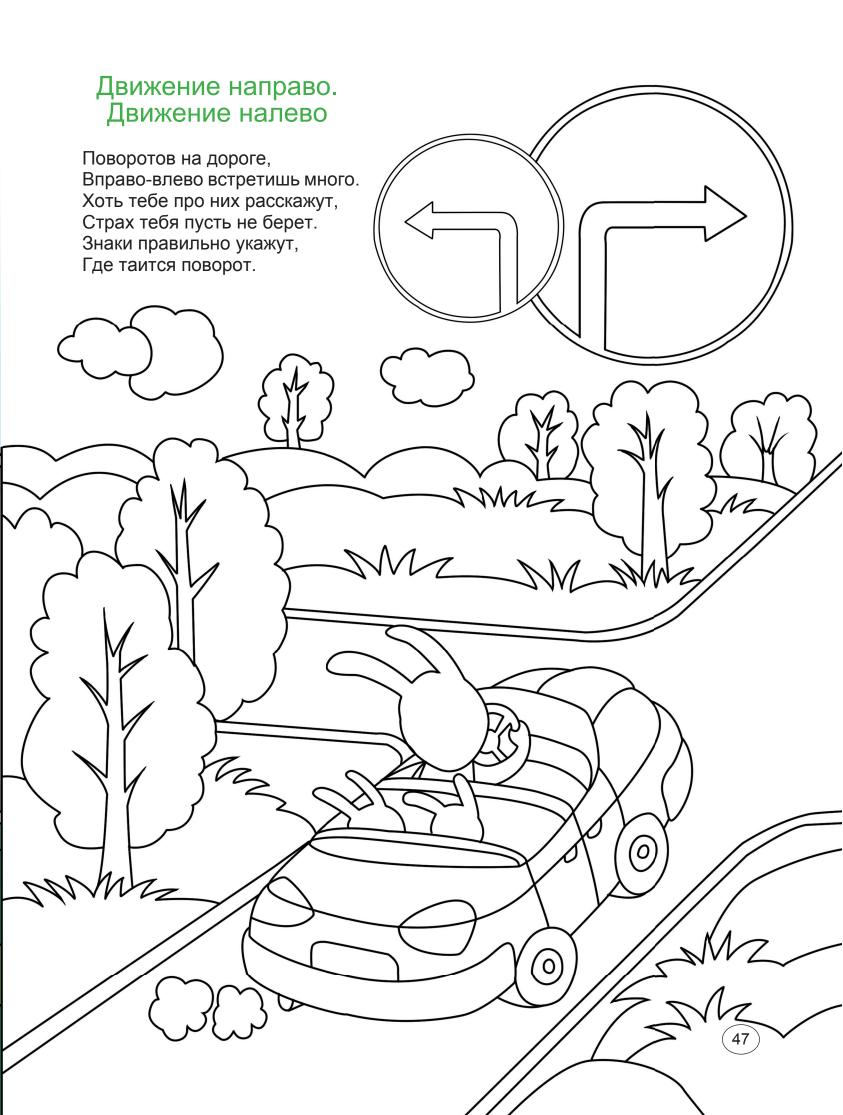

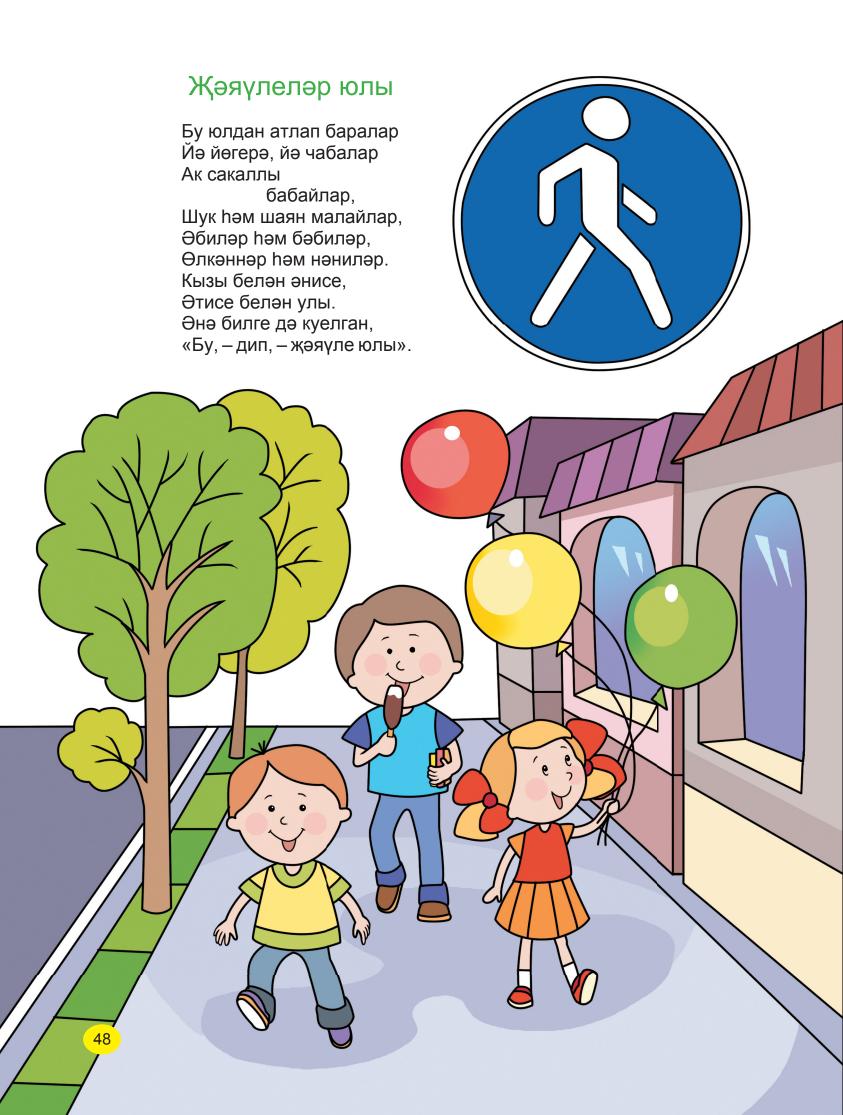

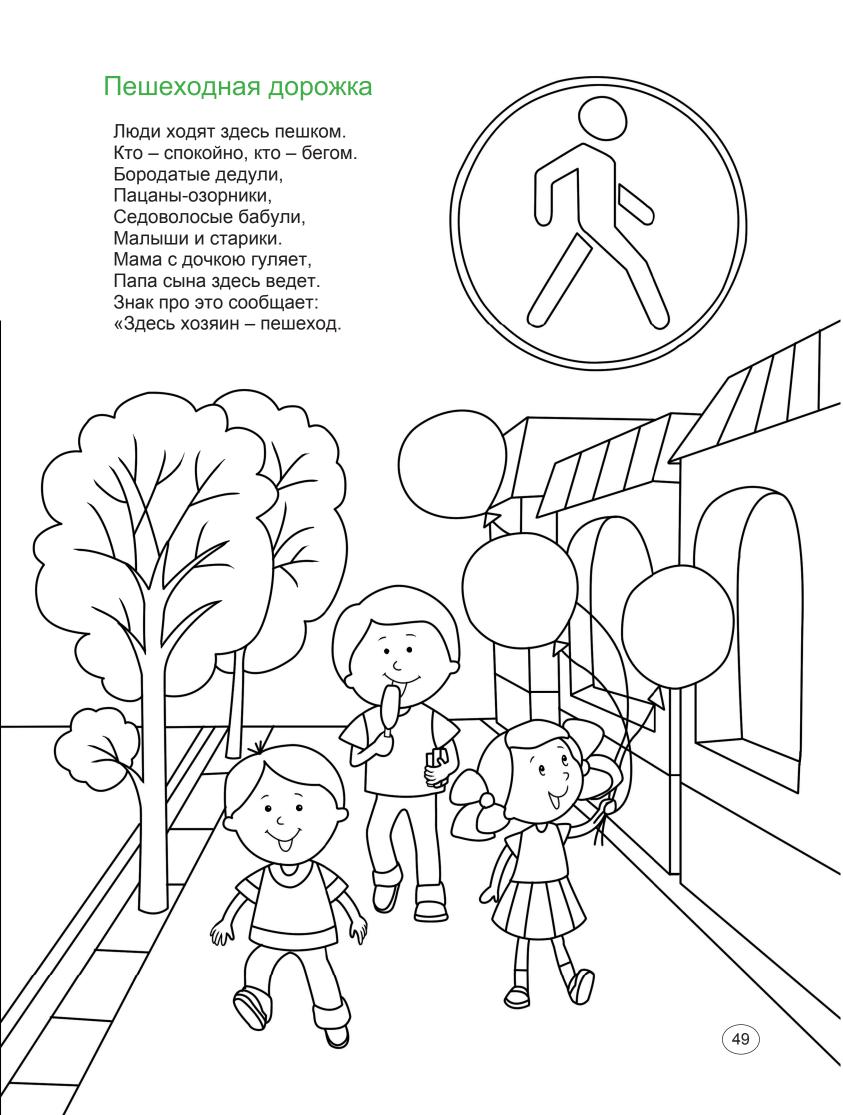

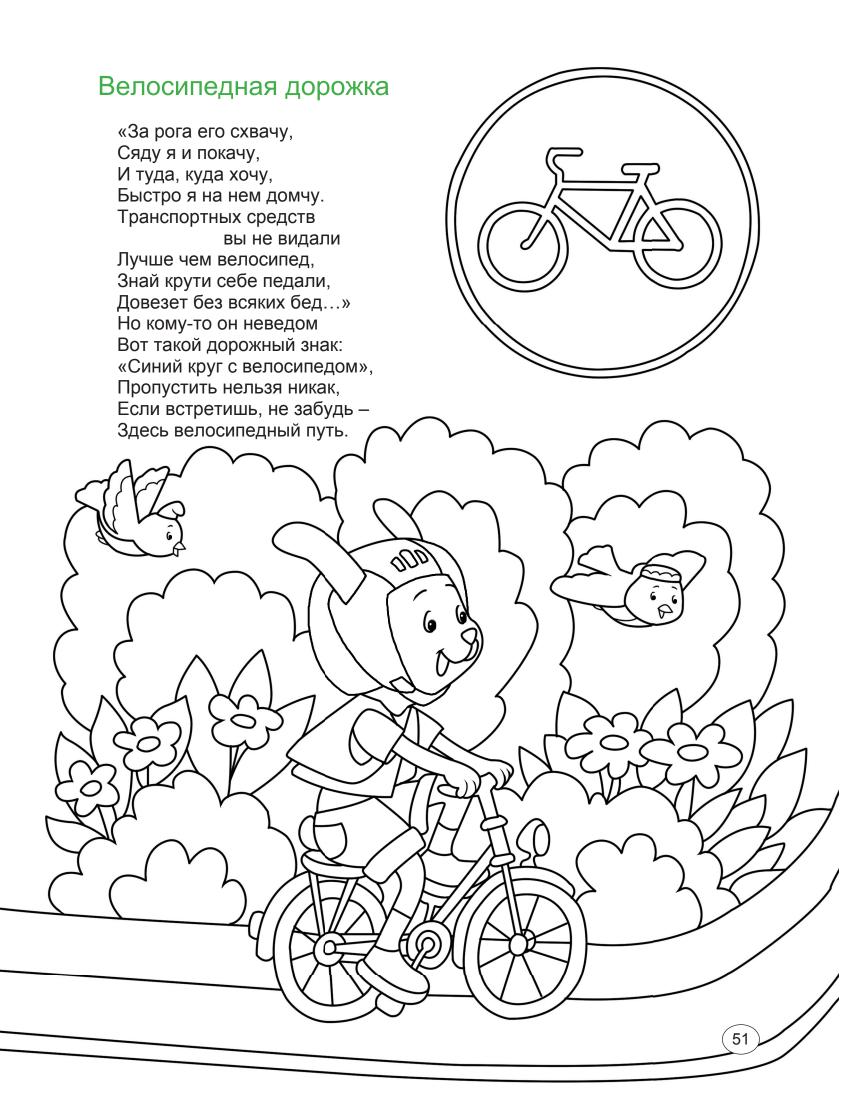

Велосипед юлы

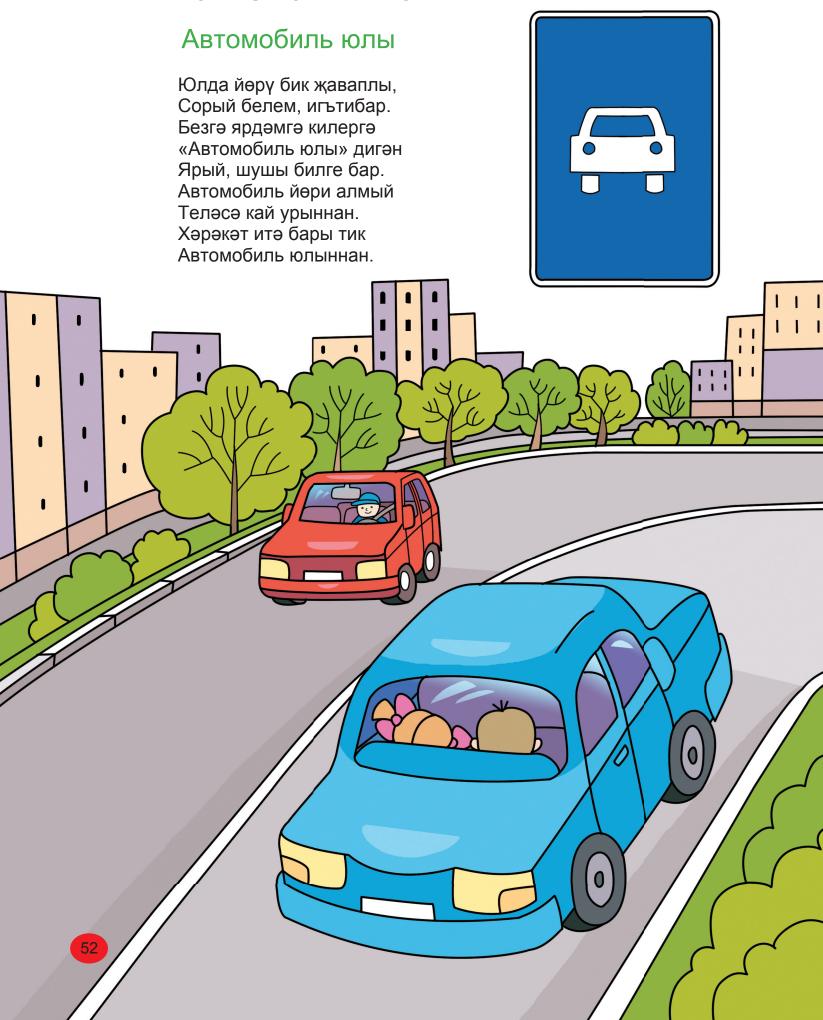
«Мөгезеннән тотасың да Утырасың, китәсең. Кирәк җиргә бик тиз генә, Ансат барып җитәсең. Велосипед — Транспортның Бик тә уңайлы төре. Педалеңне әйләндер дә Теләсә кайда йөре...» Болай уйлап ялгышма, Алай гына түгел ул. Зәңгәр түгәрәк эчендә Ак велосипед көтеп торса,

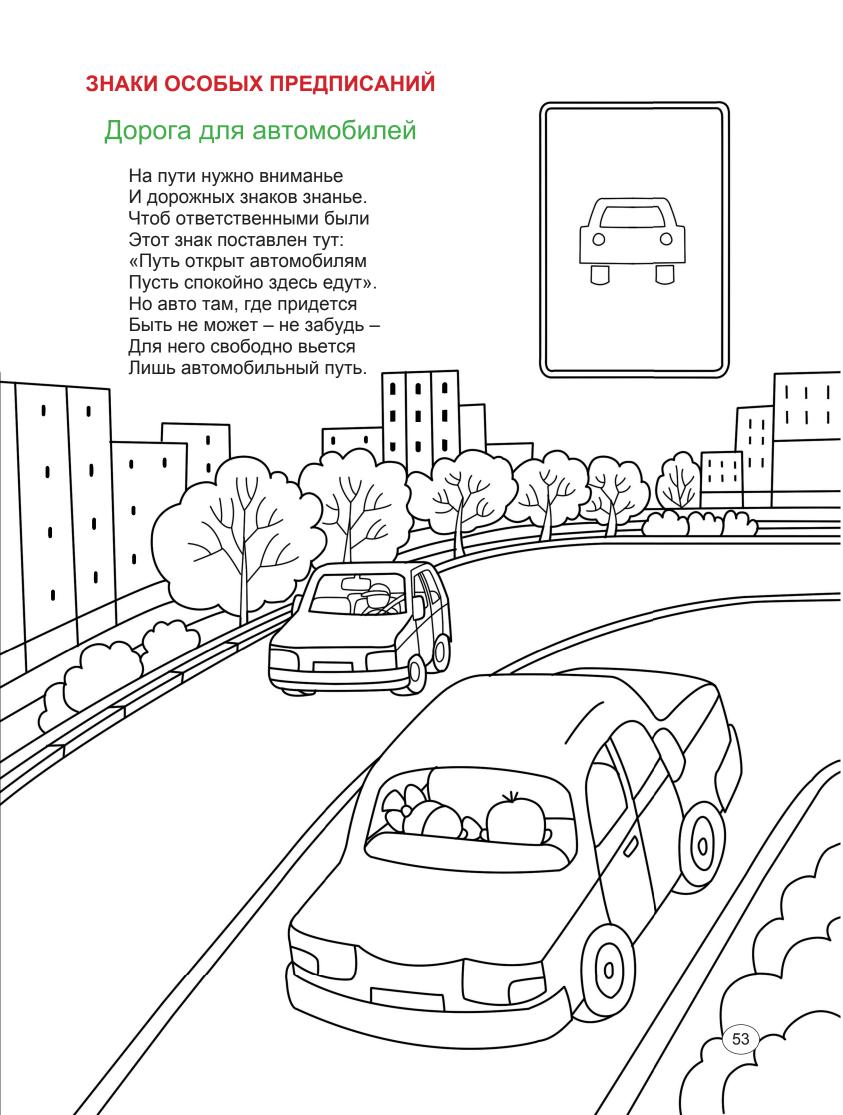

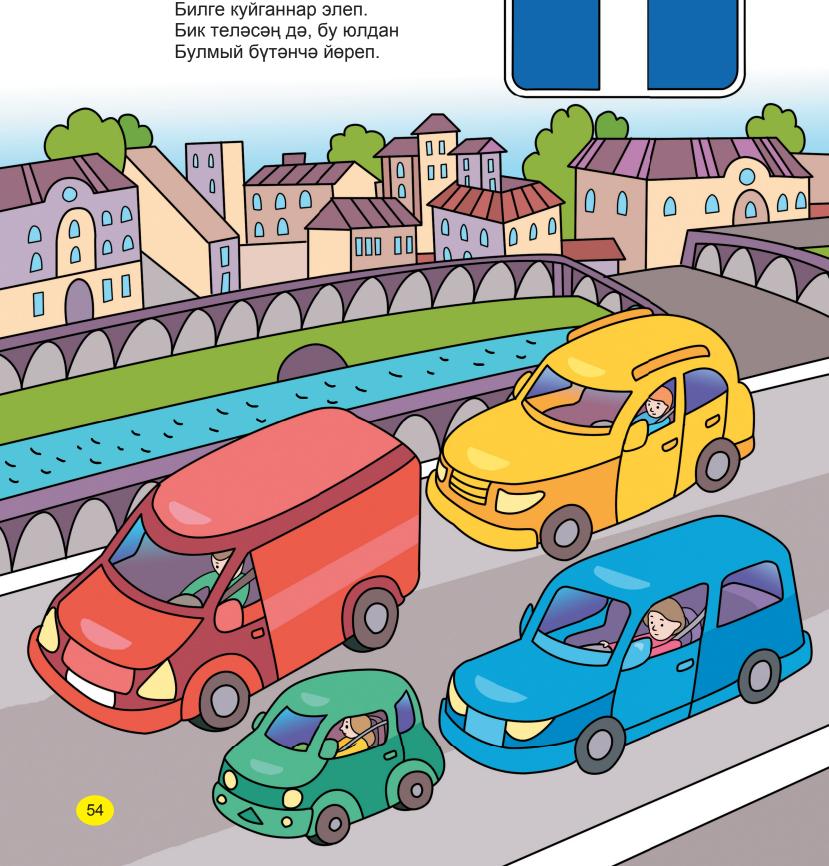
МАХСУС БОЕРУ БИЛГЕЛӘРЕ

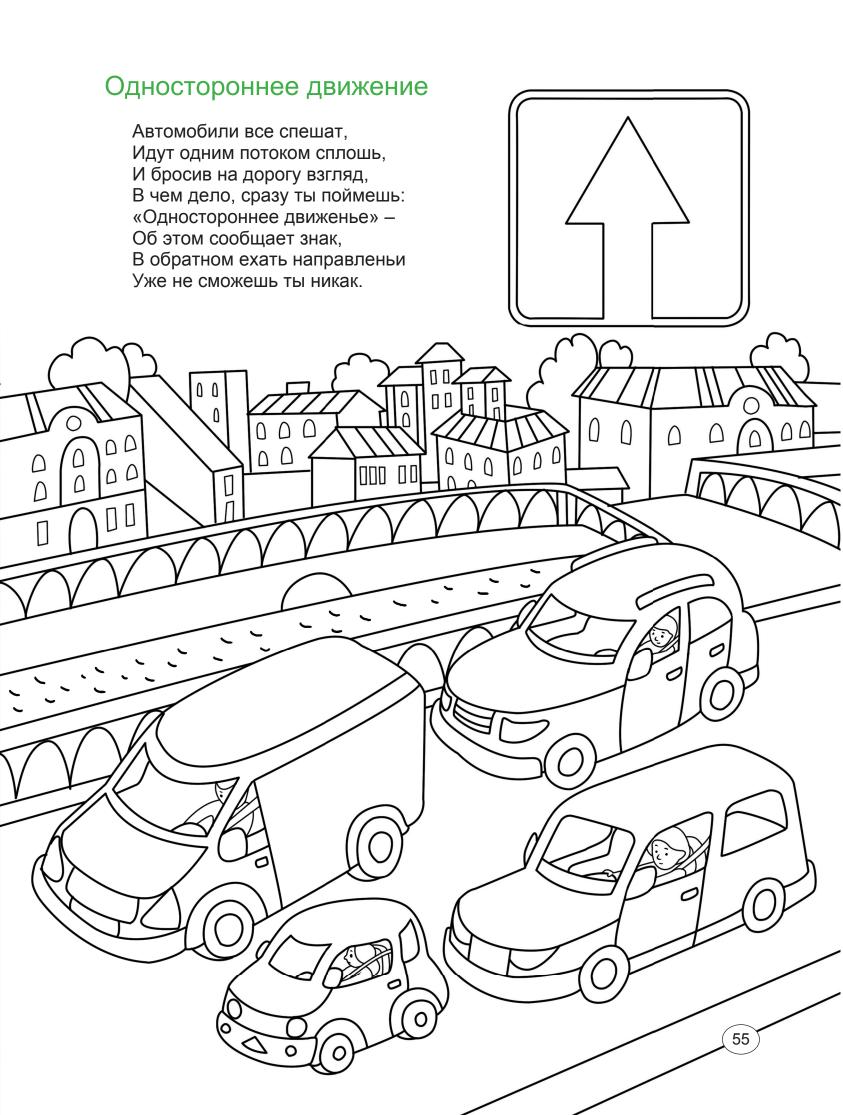

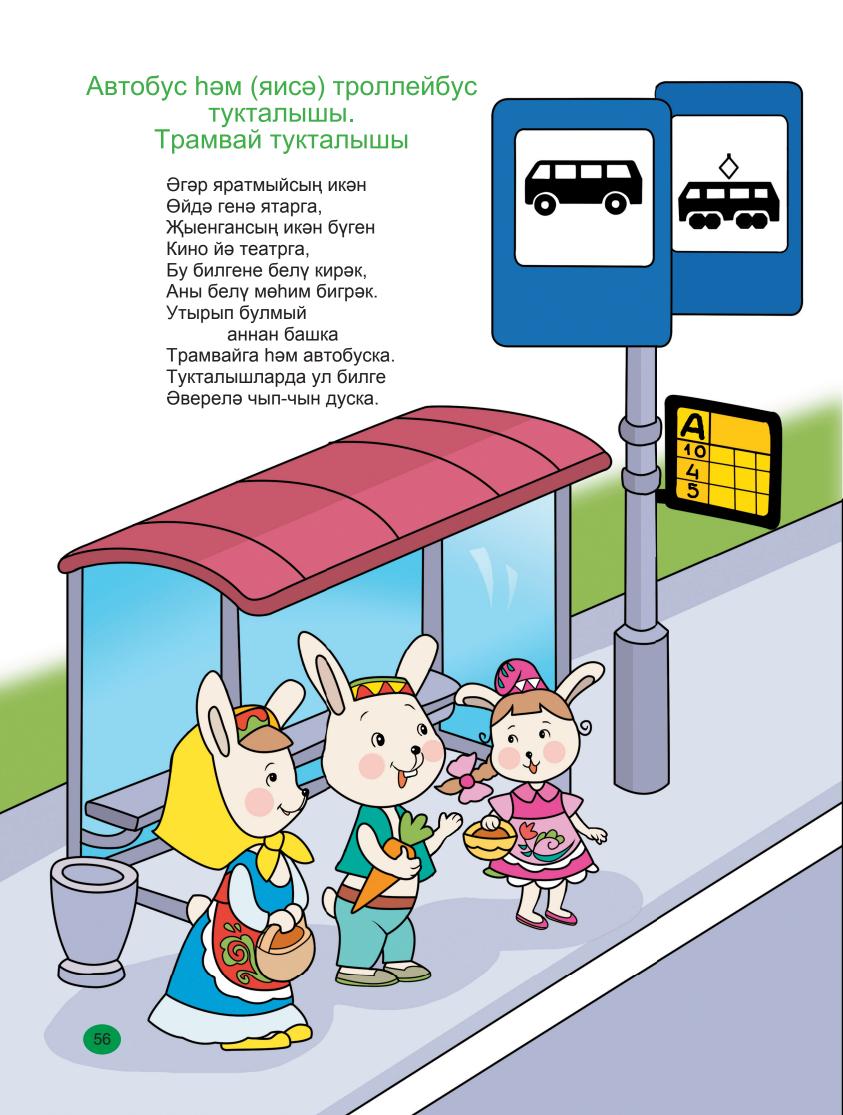

Автомобильләр ашыга, Барсы килә каршыга. Әгәр юлга карасаң, Калырсың яхшы белеп. «Берьяклы хәрәкәт» дигән Билге куйганнар элеп. Бик теләсәң дә, бу юлдан Булмый бүтәнчә йөреп.

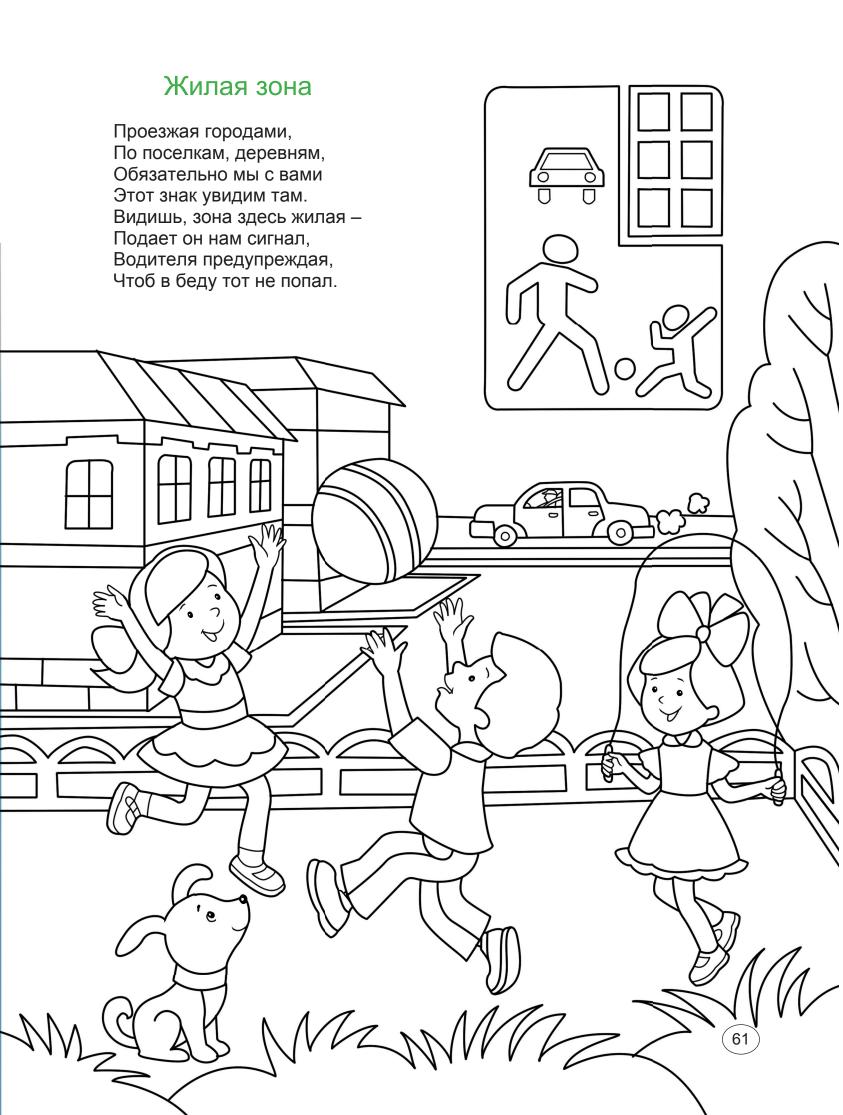

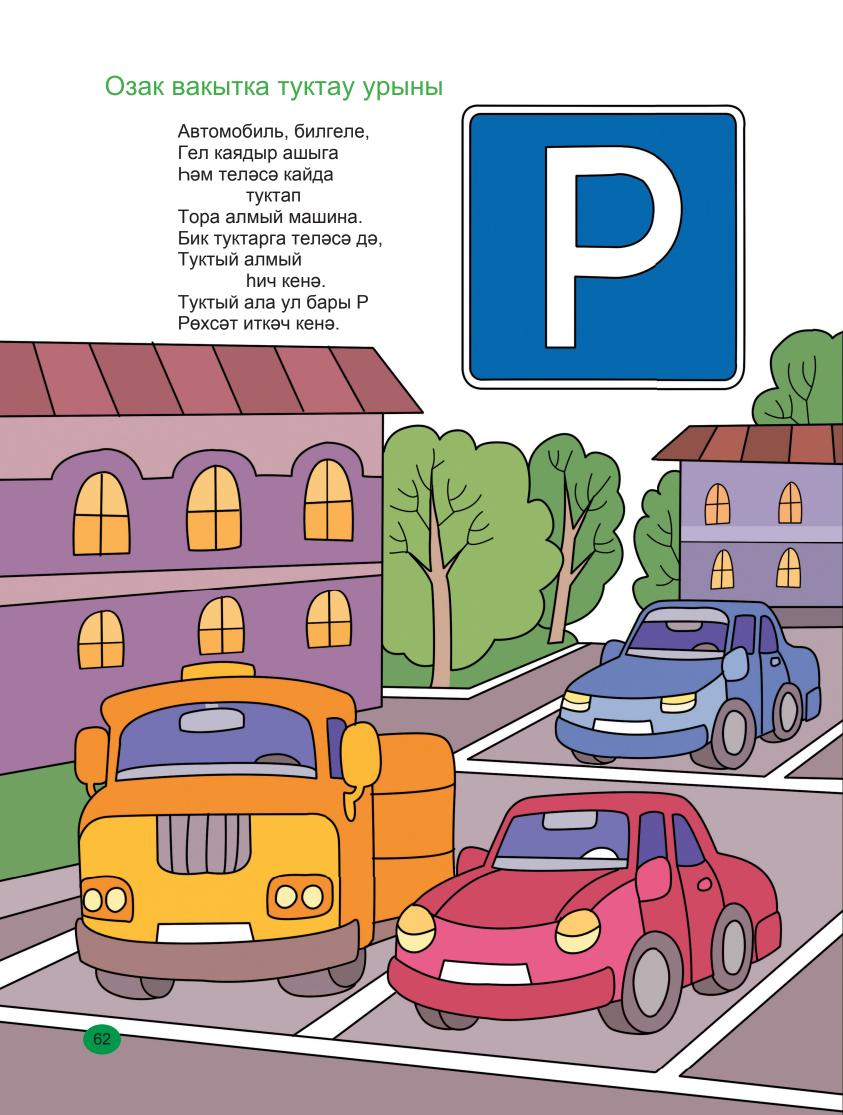

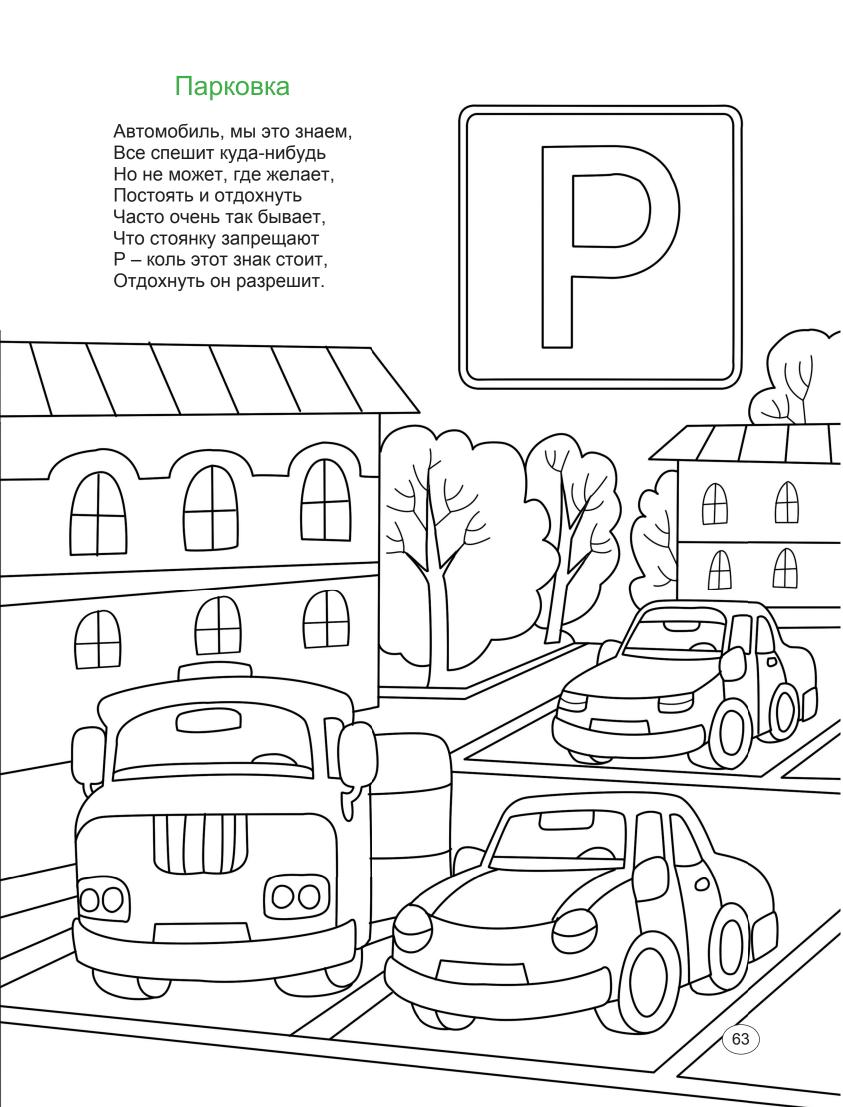

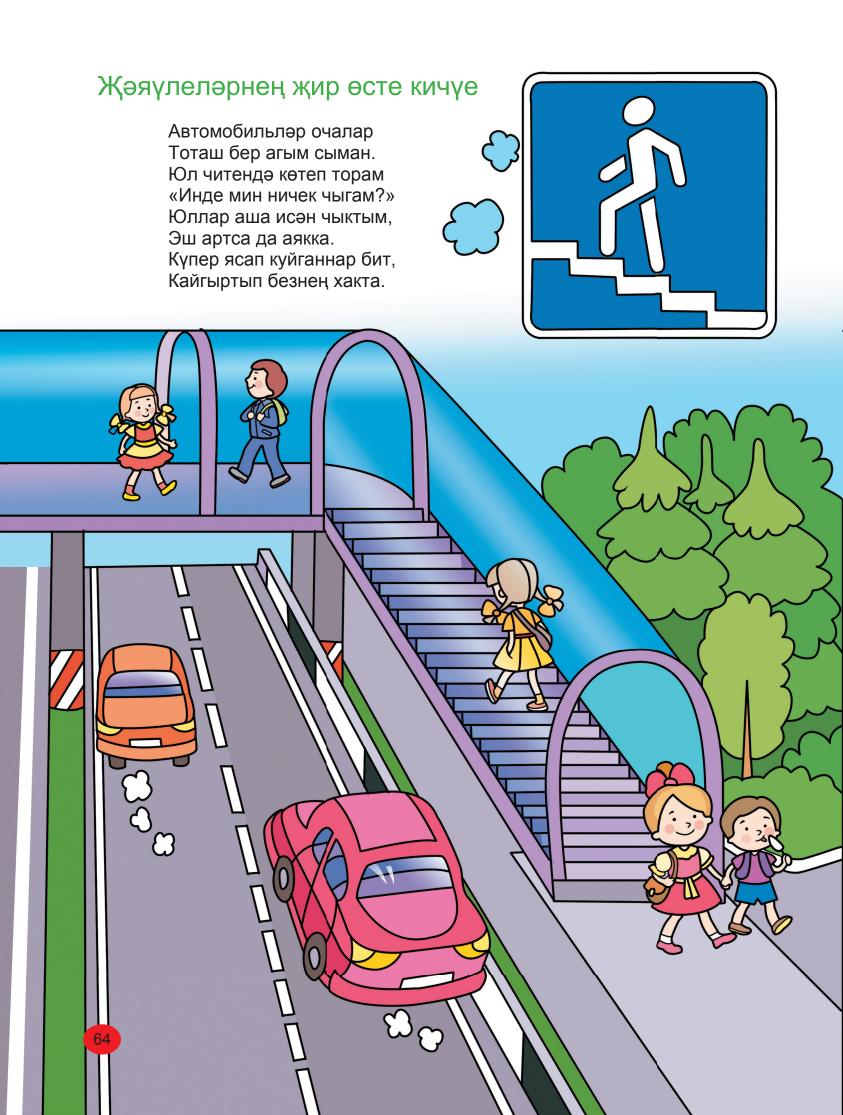

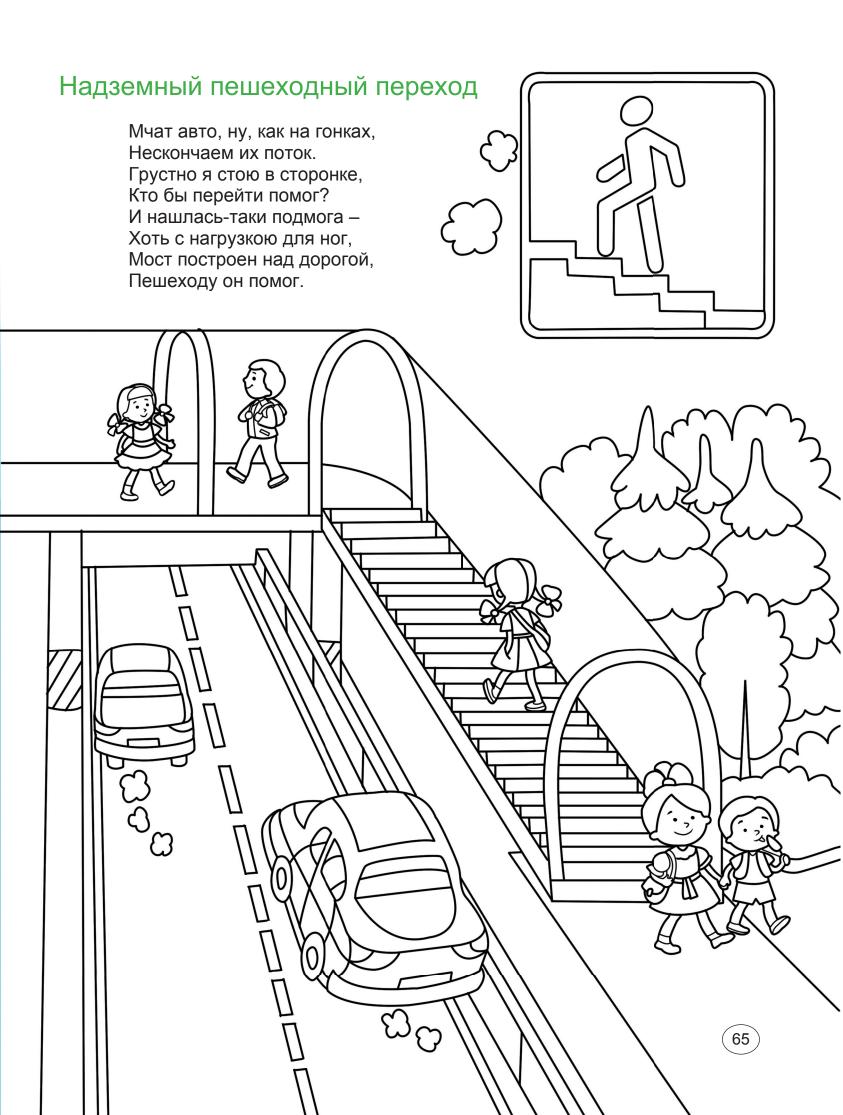

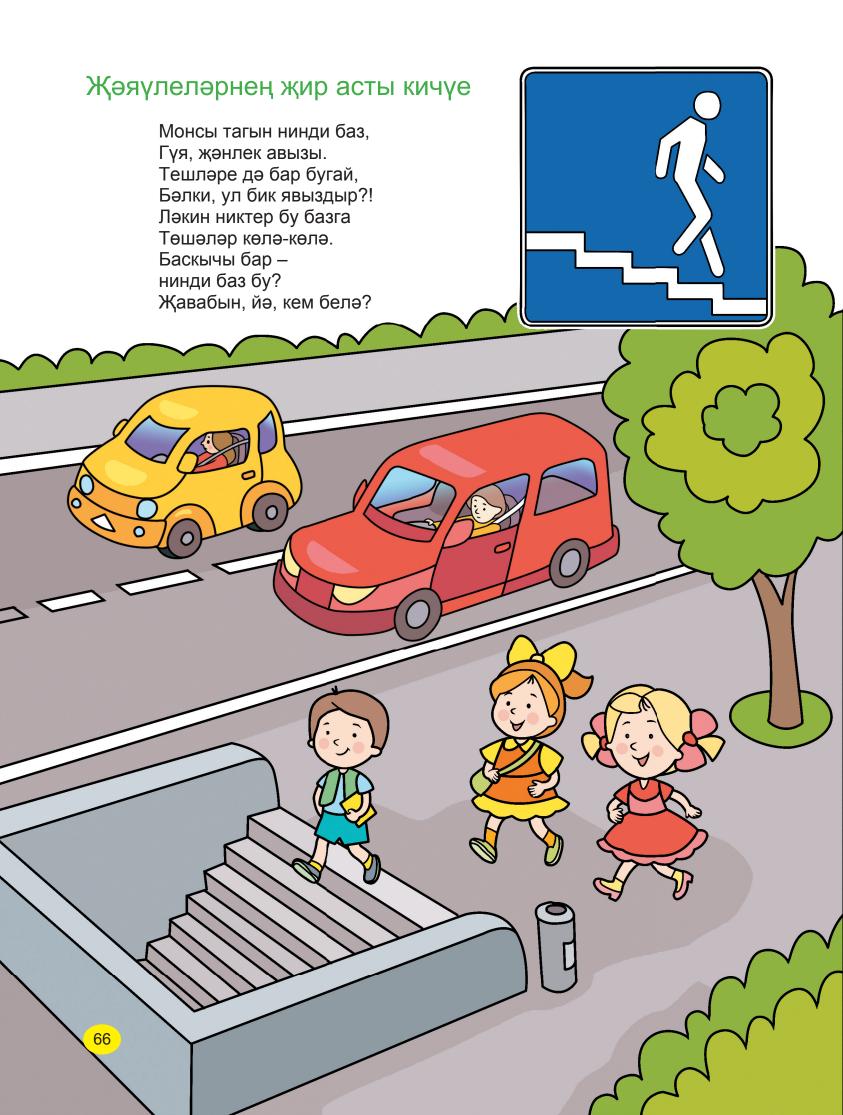

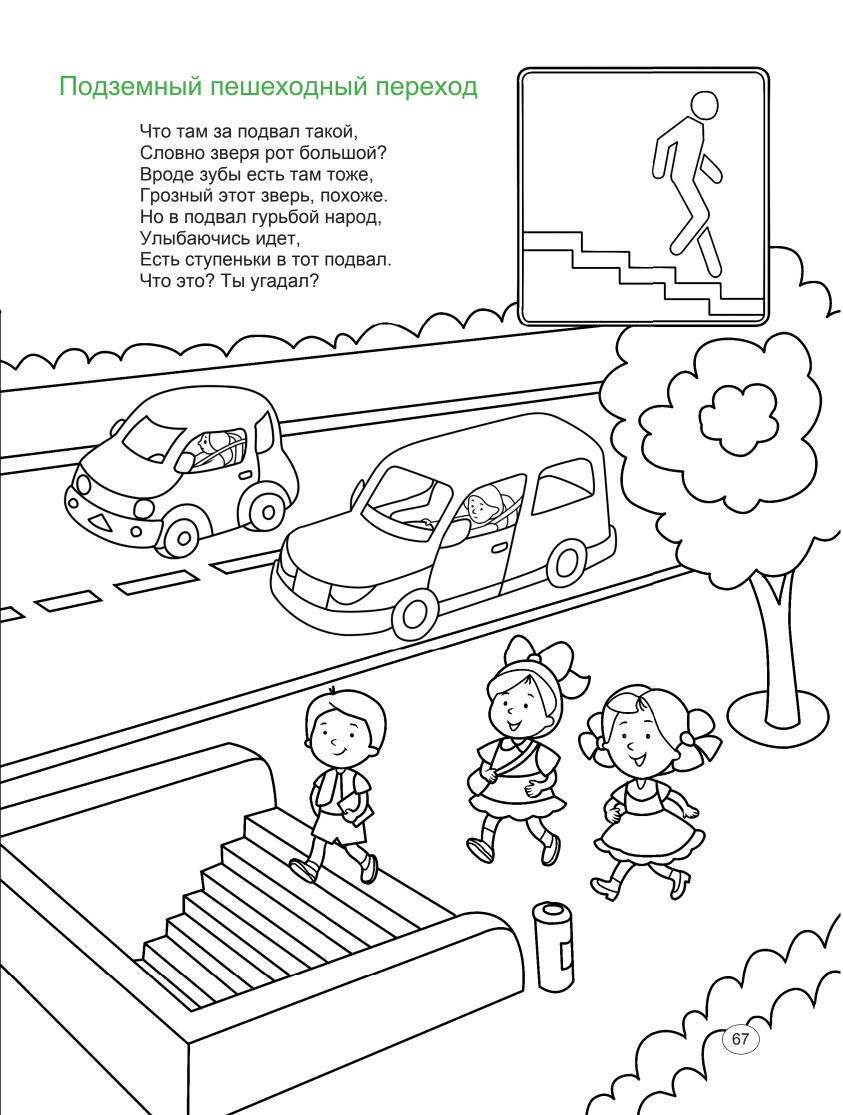

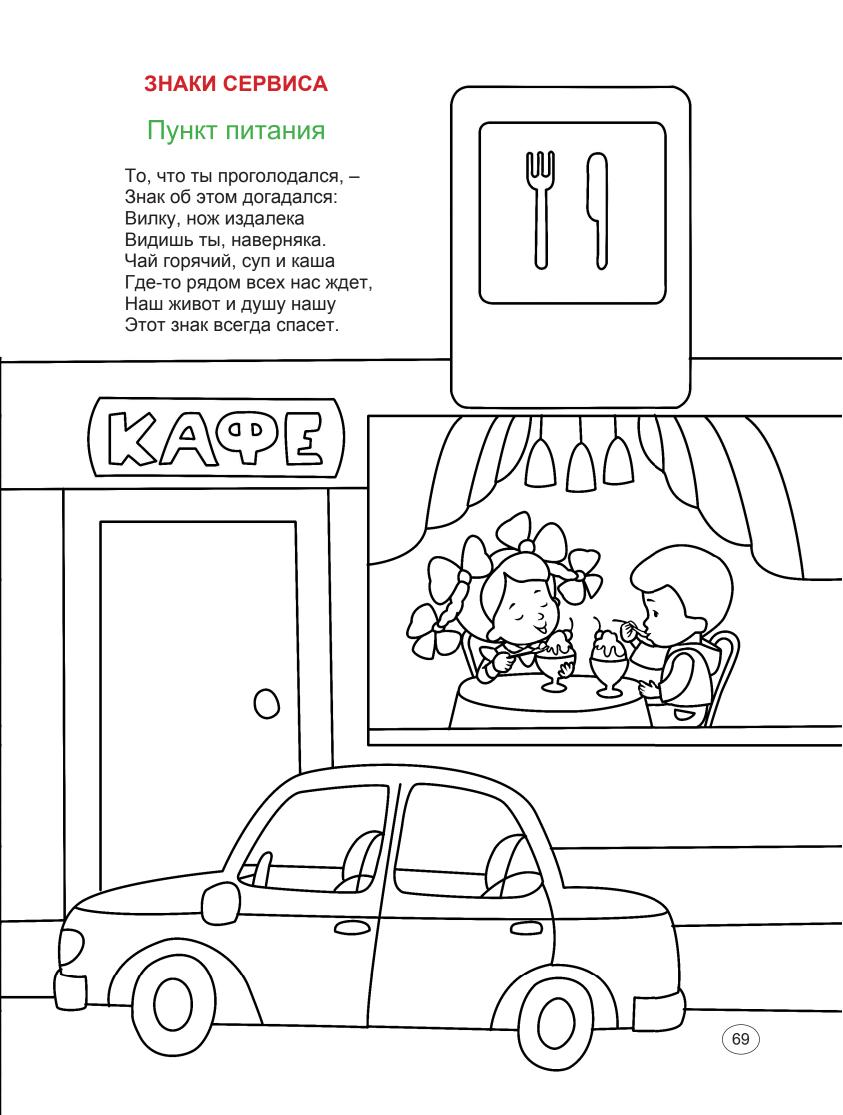

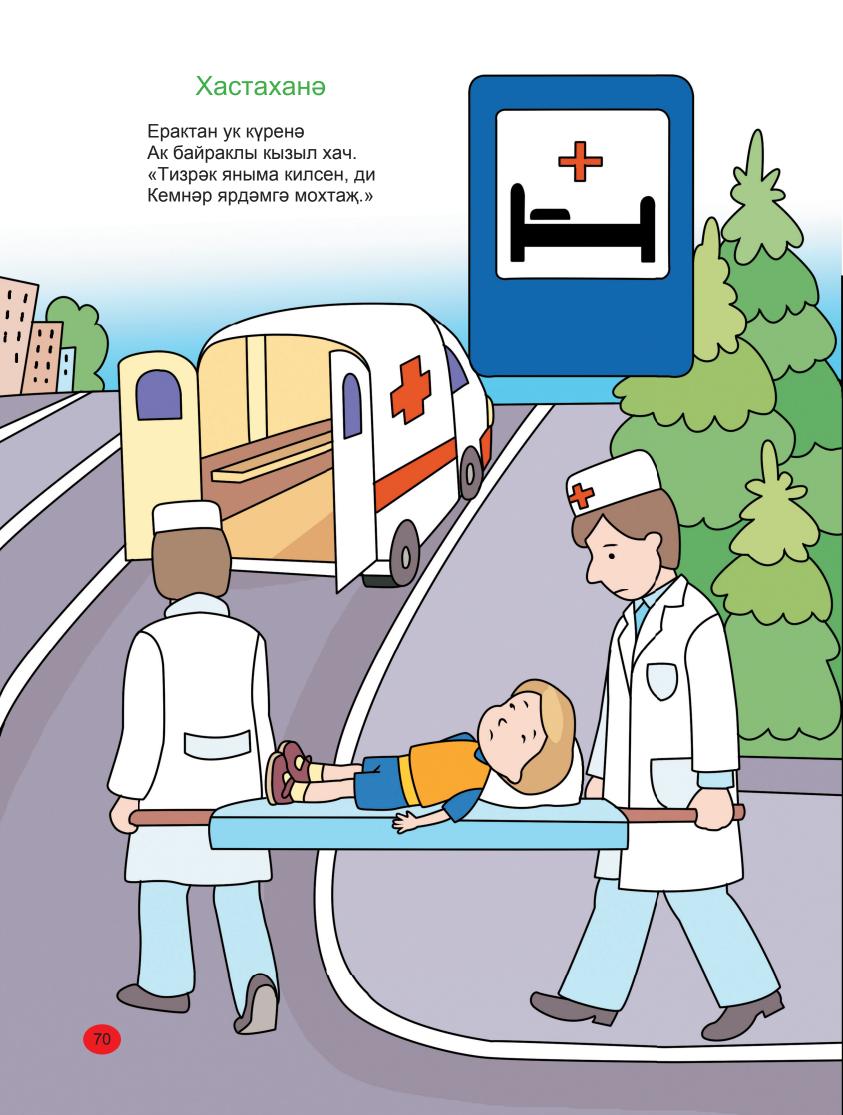

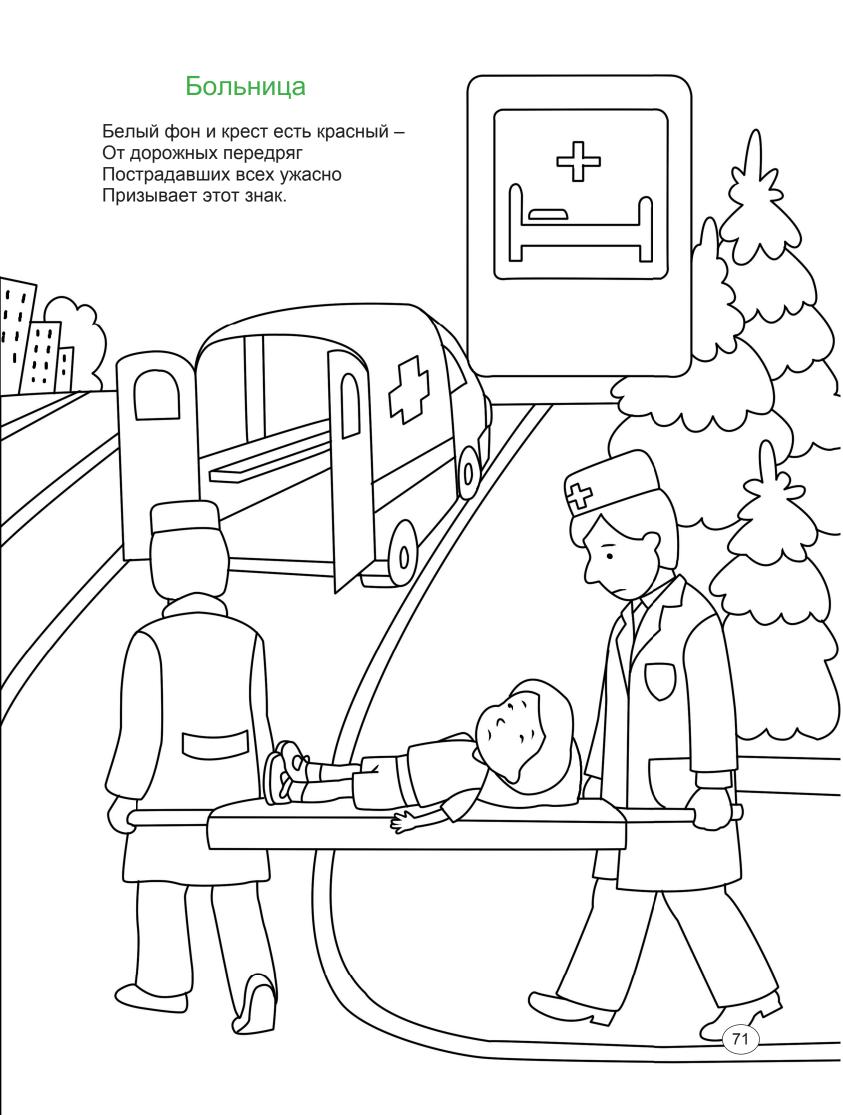
Туклану пункты

Ашыйсы килгәнне кайдан Белделәр, диясеңме, Чәнечке белән пычакны Ерактан күрәсеңме? Ерак түгел кайнар чәйгә, Тәмле аш һәм боткага, «Ачтан үләм!» дигән чакта Шушы билге коткара.

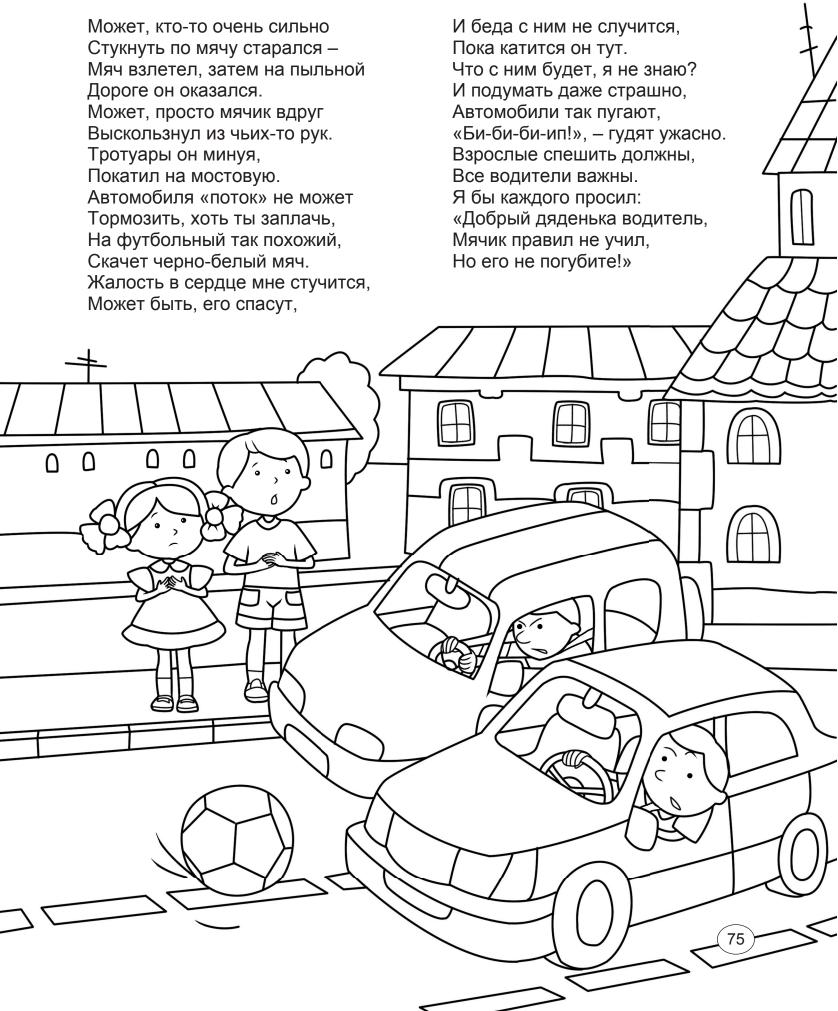

Бичара туп

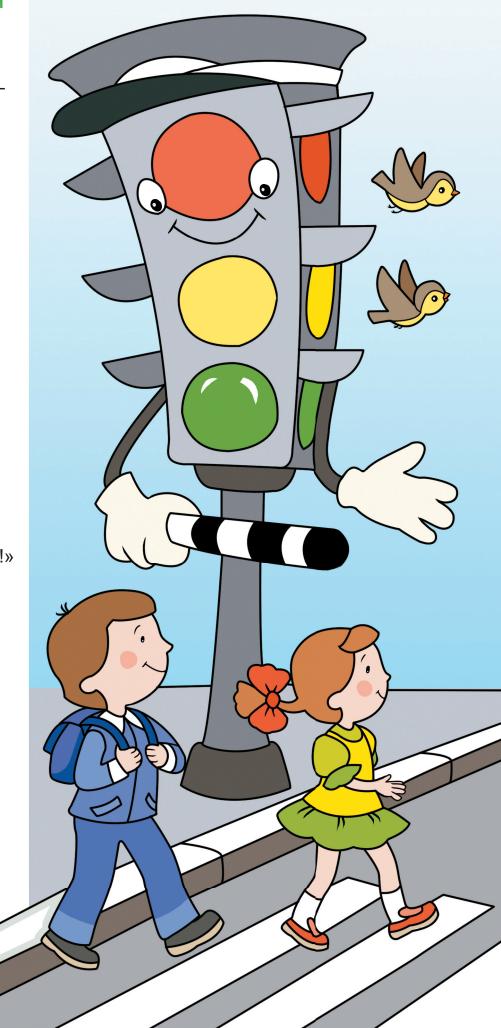
Бәлки, кемдер типкәндер – Аны коткарырга ай-һай Биек менеп киткәндер, Табылырмы бер чара?! Тагын бераз тәгәрәсә, Болытка ук житкәндер... Бәлки, төшкәндер кулдан... Шушы олы юлларда... Белмим, аңа нәрсә булыр? – Нәрсә булса да, булган – Туп бара олы юлдан, Куркам хәтта уйларга... Автомобильләр кычкырта: Тәгәрәп уңнан сулдан, – БИП! Тизрәк кит! – диләр. Машиналар «очып» торган Үзәктәге урамнан. Гел ашыга ич өлкәннәр – Йөртүчеләр җитдиләр. Үзе чып-чын футбол тубы, Зинһар дим, үт, син, йөртүче, Төсе дә аклы-кара. Игътибар белән карап. Нигә тротуардан түгел, Ә олы юлдан бара? Кагыйдәне белмәсә дә, Жәлләп куйдым – бичара. Булмасын инде харап.

Бедный мячик

Светофорга мәдхия

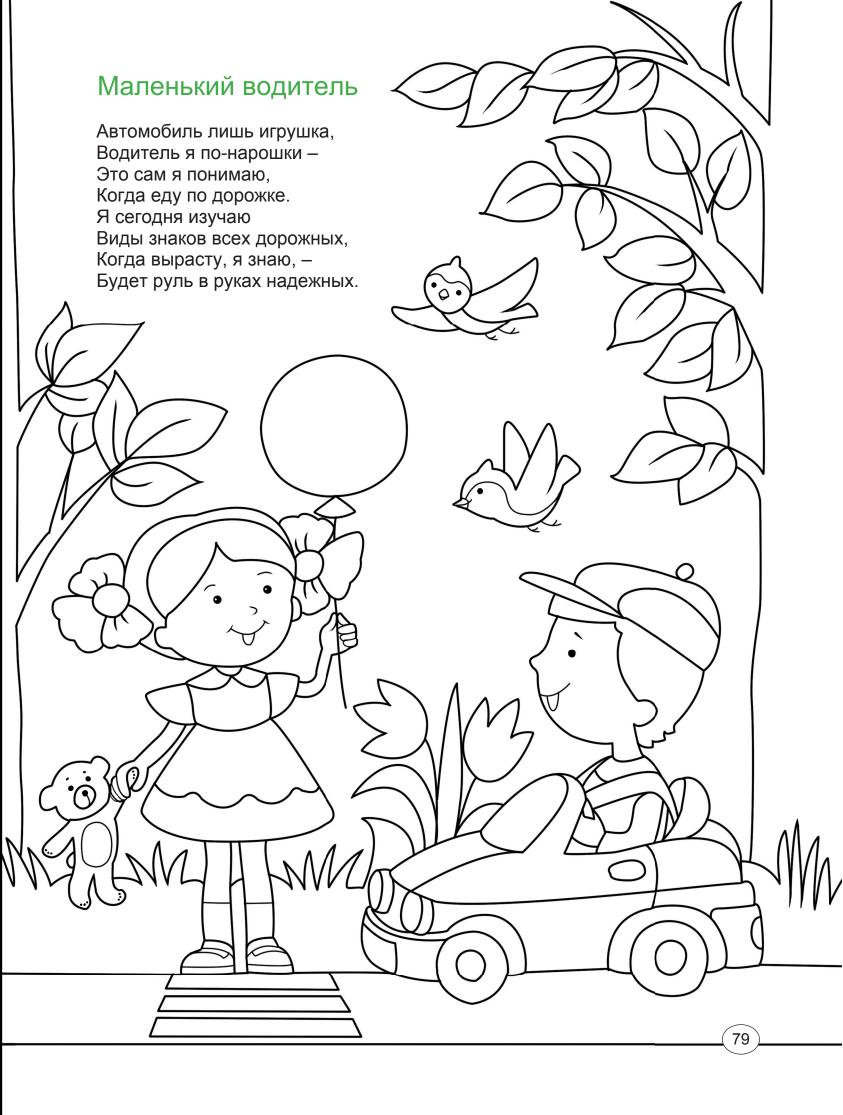
Без мәктәпкә барабыз Иртән ашыға-ашыға. Автомобильлэр дә ашыга – Килеп чыга каршыга. Ярый әле, шул чакта Светофор тора чатта, Ярый әле, ярый әле, Светофор тора сакта. Жемелдәтеп өч күзен, Әйтеп сала өч сүзен. Кызыл әйтә: «Туктап кал!» Сары әйтә: «Игътибар!» Яшел әйтә: «Юл ачык. Карап кына атлап чык.» Әмма ләкин бар чатта Светофор тормый сакта. Юл аркылы чыгулар Мең бер газап бу чакта. Без бергәләп җырлыйбыз Бүген сезгә шул хакта. Урамнарда һәр чатта Светофор торсын сакта. Жемелдәсен өч күзе, Әйтеп салсын өч сүзне. Кызыл әйтсен: «Туктап кал!» Сары әйтсен: «Игътибар!» Яшел әйтсен: «Юл ачык. Карап кына атлап чык.»

Ода светофору

В школу рано по утрам По дорогам мы спешим. Автомобилей много там, Все спешат путем своим. Перекресток всех нас ждет, Где дежурит светофор. Он порядок бережет Нам всегда с давнешних пор. И мерцаньем ярких глаз Лишь три слова говорит: Красный значит «Стоп!» для нас. Проходить он не велит. Желтый значит: «Не спеши!» А зеленый глаз включил: «Путь открыт!» – он от души Проезжать нас пригласил. А представь такое вот: Светофоров не найти: Вал опасностей всех ждет, Кто окажется в пути. Пусть поет вам в городах Светофоров дружный хор. Перкрестки пусть всегда Украшает светофор. И мерцаньем ярких глаз Лишь три слова говорит: Красный значит «Стоп!» для нас. Проходить он не велит. Жёлтый значит: «Не спеши!» А зеленый глаз включил: «Путь открыт!» – он от души Проезжать нас пригласил. Быть внимательными к ним Призываем потому: Мы аварий не хотим, Не желаем никому.

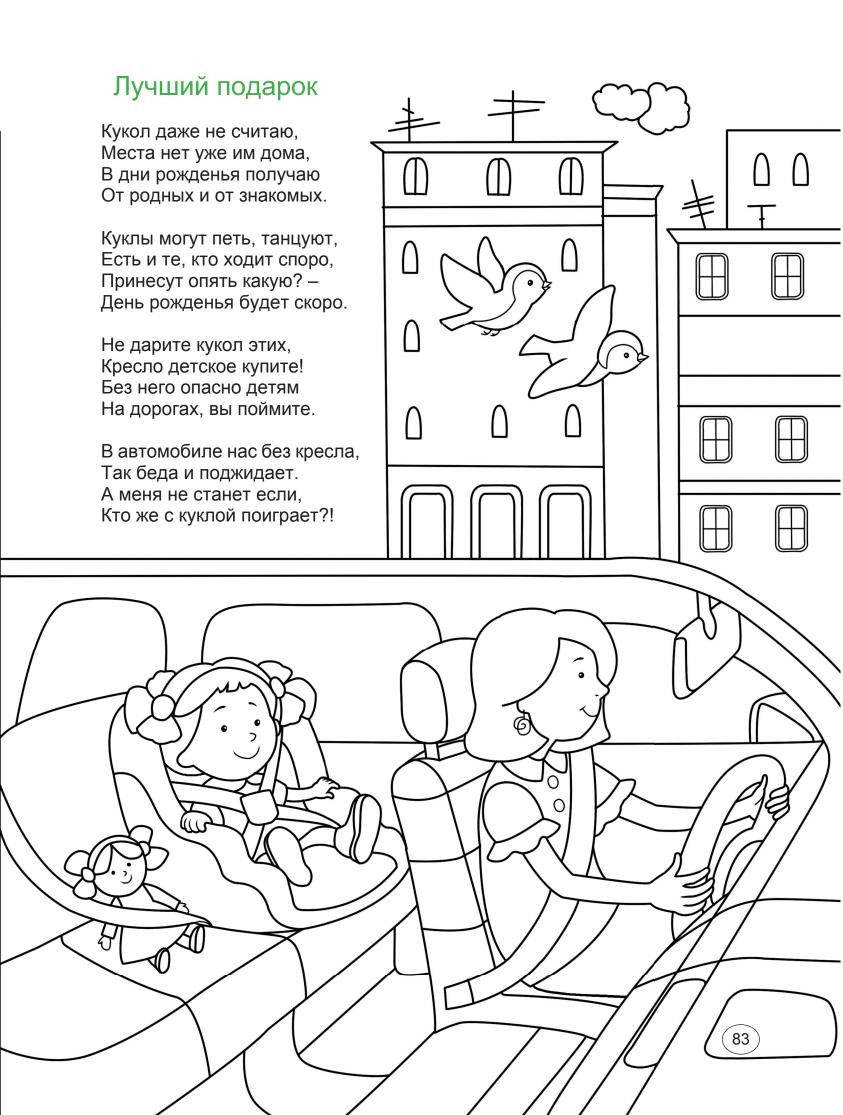
Шулай, бервакыт...

Вот так, однажды...

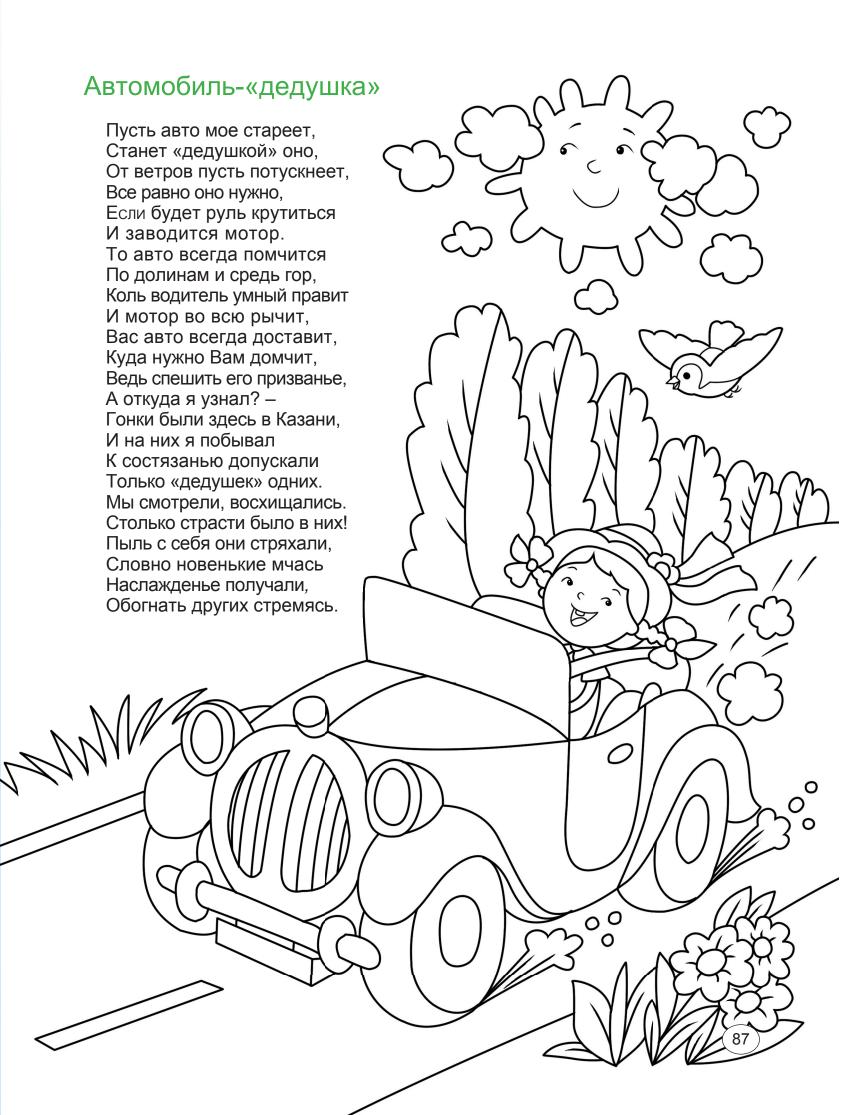

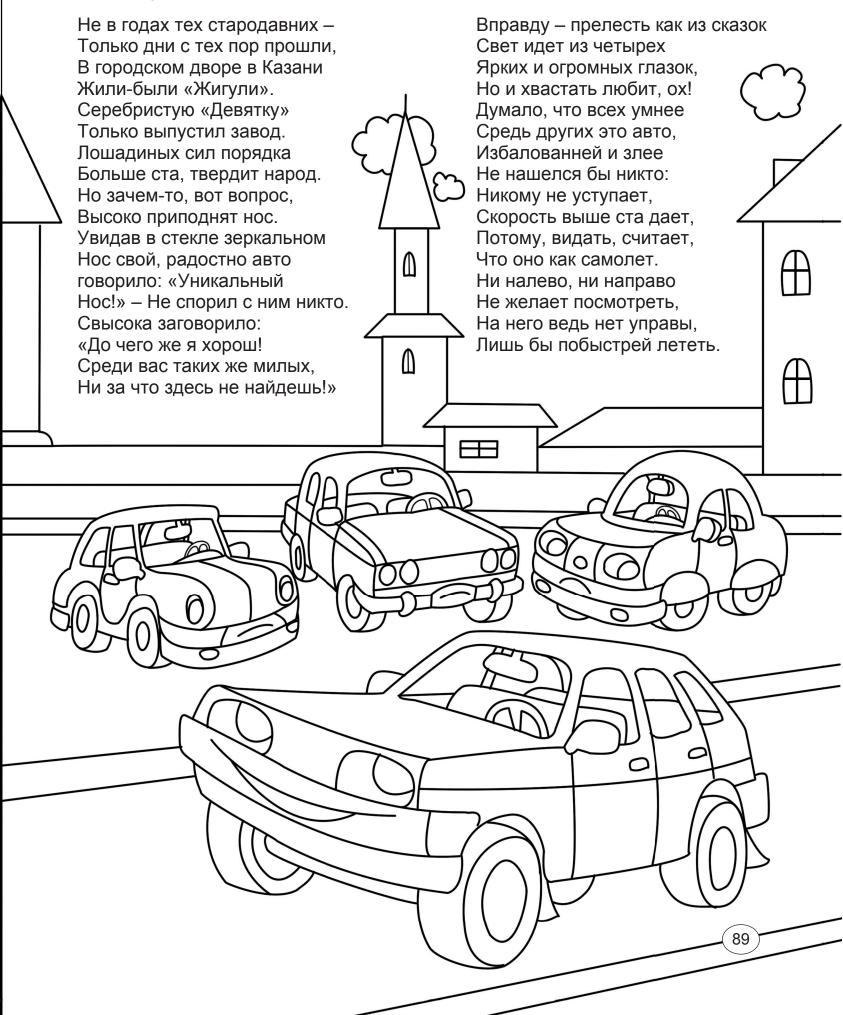

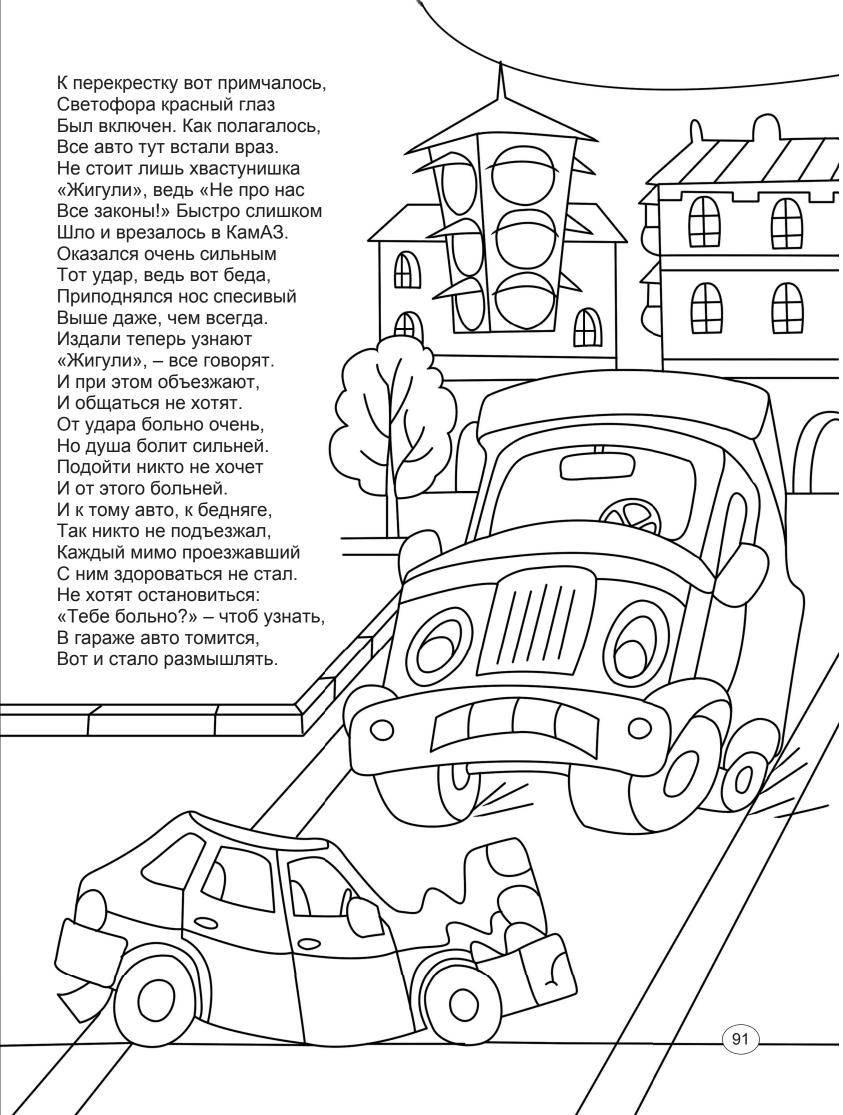
Мактанчык автомобиль турында чын әкият

Правдивая сказка о хвастливом автомобиле

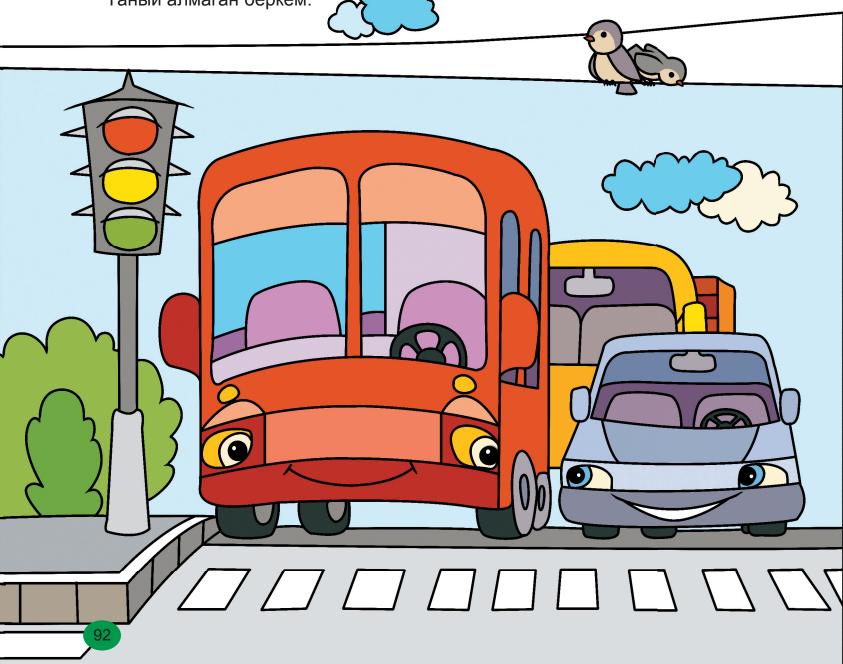

Инде узенең ялгышын Автомобиль аңлаган, «Тәртип бозмый йөрер идем, Эх, терелсәм, яңадан!» Аның әллә бу сүзен Оста абзый ишеткән, Жиң сызганып, чүкеч тотып, Килеп кергән ишеткән. Борынын кат-кат итеп төеп, Төшергән үз эзенә. Чыдаганди автомобиль, Ут чыкса да күзеннән. Алтын куллы булган оста, Көйләгән бер көн, бер төн. Бәрелгән борынны хәтта Таный алмаган беркем.

Бик сөенгән автомобиль, Чыгып киткән урамга. Кагыйдәне саклап кына Хәзер йөри, ди, анда. Светофорны хөрмәт итә, Кызылга туктап китә, Үзенә дә бик рәхәт, ди, Әдәплеккә ни җитә?!

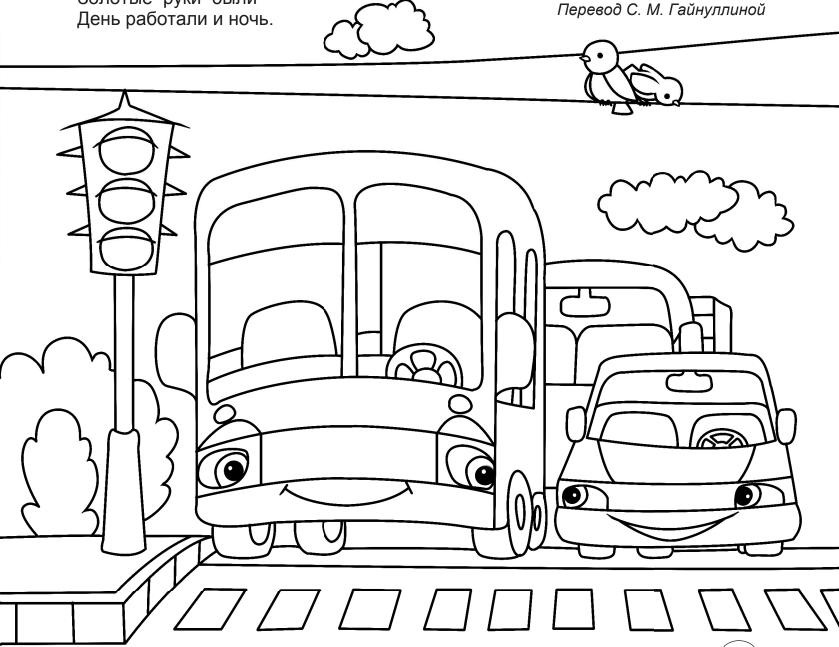
Хәзер берәү дә кычкырмый:

– Ник чабасың? – дип, – тукта!
«Хәерле юл!» теләп аңа,
Инде куйыйк дәу нокта.

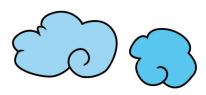
«Я так много похвалялось, Своды правил всех поправ!» — В том авто само призналось, Все ошибки осознав. «Не нарушу больше правил, Эх, кабы здоровым стать!» Кто-то мастера направил, Чтобы смог тот помогать. С молотком пришел огромным, Рукава он засучил, Долго бил по носу ровно, Но на место опустил. Все авто переносило, Хоть из глаз — аж искры прочь, Золотые руки были —

Место то, что пострадало,
Ну, никто не смог узнать,
И авто заликовало,
Когда вышло вновь гулять.
Знает правила прекрасно,
Люди говорят, с тех пор,
Тормозит всегда на красный,
Уважает светофор.
И приятно самому,
Быть воспитанным ему.
Вслед кричать теперь не нужно:
«Стой, ведь правила же есть!» —
«В добрый путь!», — мы скажем дружно
И поставим точку здесь.

Тәгәрмәчле ташбака

(Шигъри әкият)

Яшэгэн бер Ташбака, Бар бакага баш бака. Тормышы булган көйле – Һәрвакыт янда өе. Ләкин шулай булса да, Бәхетеннән уңса да, Моның эче бик пошкан, Риза булмый тормыштан. Эчтән янып бетсә дә, Тик борчылганын тыштан Күрсәтмәскә тырышкан. Чынлап та, бу Ташбаканың Бар бакага баш баканың Булган житмэгэн ягы – Ниндидер сәбәпләр белән Кыска булган аягы.

Кыска булганга аягы, Булмаганга таягы Бик акрын кыймылдаган, Еш кына туктап калган. Бу Ташбаканы күргәннәр, Бармак төртеп көлгәннәр: – Шундый акрын кыймылдый ич, Бигрәк ялкау, – дигәнннәр. Моны үзе дә белгән, Башларын түбән игән. Ләкин сәбәбен белмәгән Аягы кыска нидән.

Шуңа кәефе төшкән, Шуңа башларын игән.

Черепаха на колесах

(Сказка)

В годы давние и дни Черепаха здесь жила. Среди всей своей родни Самой главною была. Жизнь ее была прекрасной – Дом ее всегда при ней, Но в душе была несчастной: Злой судьба казалась ей. И жила она такой – Несогласною с судьбой. Хоть печаль ее сжигала, Все страданья от друзей Черепаха та скрывала В глубине души своей. У нее, такой прекрасной Есть причина для тоски: Недостаток был ужасный -

Ножки слишком коротки.

На коротких этих ножках,
Клюшки тоже лишена,
И при частых остановках
Еле двигалась она.
Над таким передвиженьем
Насмехался весь народ:
«Подружилась, видно, с ленью –
Слишком медленно ползет!»
Черепаха это знала
И головку опускала.
Не понятно ей явленье
У нее беды такой,
И живет без настроенья
И споникшей головой.

«Я, күрерләр», – дип еш кына Чыкмый калган өеннән. Тирә-юньдә һәммәсе дә Ашыгалар, чабалар. Күрәсең, шушы чабудан Алар тәм-ямь табалар. Ташбаканың да шулай Йөгреп китәсе килә. Кирәк җиренә тиз генә Барып җитәсе килә. Тик әлеге дә баягы, Чапмый кыска аягы.

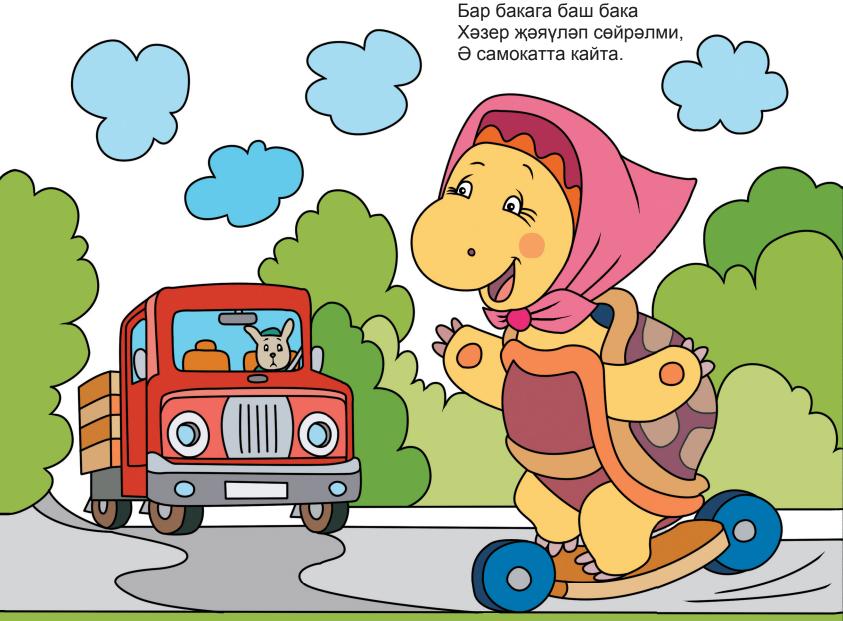
Әллә соң бу аякка Кирәк култык таягы?! Менә язмыш җәзасы – Аны каян аласы? Кызу йөрү җаен ничек, Кайдан эзләп табасы?! Шулай дип бу Ташбака Иртә-кичен баш вата. Озак йөреп арыса да, Йокларга да соң ята. Гел уйлый шушы хакта Ул арада таң ата.

Чтоб ее не увидали, Часто много дней одряд, Она дом не покидала... Ну, а все кругом спешат. Видно, все от спешки смелой Любят радость получать. Черепаха захотела Так же весело бежатъ, Чтобы время не терялось, Там, где надо оказалась. Но коротенькие ножки Быстро бегать не могли. Может, надо для подмоги К ним приставить костыли?! Только где же их найти, Как решать проблему ей? Кто укажет ей пути, Чтобы двигаться быстрей?! Черепаха размышляет Утром, целый день деньской, Свою голову ломает Над проблемою такой. Мысли только все об этом Даже ночью до рассвета.

«Бирим дигән колына Чыгарып куяр юлына...» Бу мәкальне белмәсә дә, Әйе, нәкъ шулай булган. Акрын атлап барган чакта Беркөнне юлы уңган. Гел уйламаган чакта Ике тәгәрмәч тапкан, Өенә алып кайткан. Өендә булган такта... Ә аннары шул тактага Тәгәрмәчләрне каккан. Чөнки белә, күреп тора
Тәгәрмәч йөри кызу.
Шундый кызу, мөмкин түгел
Һич кенә аны узу.
Менә инде моннан ары
Беркем дә аннан көлмәс.
«Бигерәк акрын кыймылдый,
Ялкау бугай бу», – димәс.
Кирәк җиренә тиз генә,
Тиз генә җитез генә
Ташбака барып җитәр.
Болай да күп түзде инде
Бүтән түзалмый, җитәр.
Шулай сөенеп Ташбака –

Что «просящему воздастся» Знать ей раньше не пришлось, Но вот правило такое В ее жизни вдруг сбылось. Черепаха по привычке По дороге тихо шла, И подарок необычный Ей судьба преподнесла: Ей послали небеса Два хороших колеса. Тут она сообразила — Черепаха с головой: И колеса те скрепила С подвернувшейся доской.

Черепахе очень часто
Приходилось наблюдать,
Как колеса быстро мчатся —
Невозможно обогнать.
Чтобы больше не посмели
Насмехаться, глядя вслед:
«Ой, ползет ведь еле-еле,
Видно, лодырь, каких нет!»
Куда хочет, очень спешно,
Она сможет долететь.
Слишком долго все насмешки
Приходилось ей терпеть.
Черепаха ликовала,
Ведь не только всех главней,
Но и быстрой самой стала,

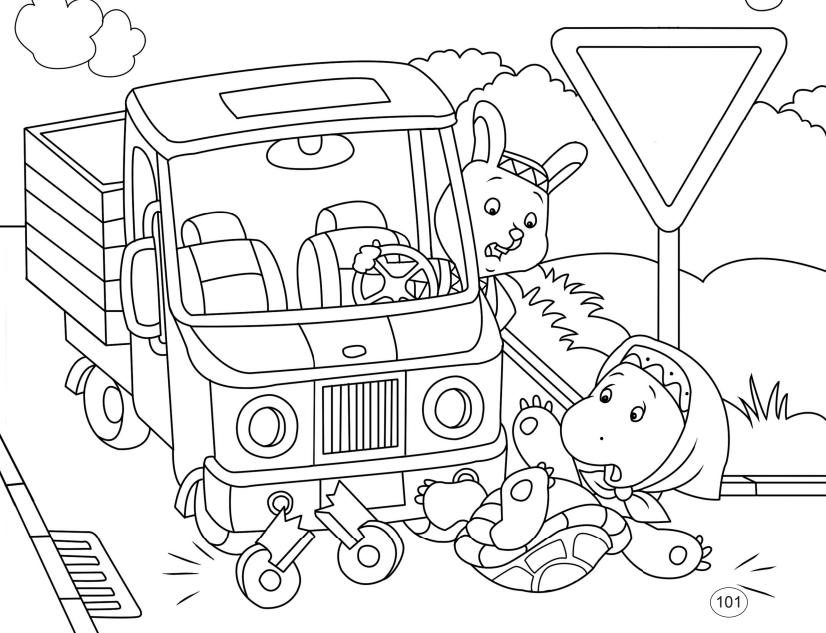
Ләкин белми, өйрәнмәгән Юл йөрү кагыйдәсен. Аны белергә икәнен Ташбака каян белсен. Шулчак каршыдагы чаттан Килеп чыккан машина. Машинада дүрт тәгәрмәч Гел каядыр ашыга. Билгеле, торган билге: «Саграк йөрегез инде!» Юл бирергә кирәклеген Ташбака каян белсен. Укымагач, өйрәнмәгәч Юл йөрү кагыйдәсен. Чын дөресе, машинаны Ул бөтенләй күрмәгән.

Як-якка карау кирэген Ул шулай ук белмәгән. Машина килгән дә чыккан Шулвакыт каршы чаттан, Чыккан, китереп бәргән Ташбака чак үлмәгән. Күзеннән очкан уты, Ботына төшкән коты. Ташбака ауган чалкан, Аягы канга баткан. Ярый вакытын табып, Килеп житкән бер табиб, Носилкасына салып. Киткән бүлнискә алып.

3 Но она дорожных правил Не учила, чтоб их знать, Их никто же не заставил Черепаху изучать. На дороге показался Вдруг один автомобиль, Ей ни разу не встречался Он в лесу на много миль. А дорожный знак стоит: «Осторожно!» – говорит Черепаха ведь не знала, Что здесь надо уступать, Правила не изучала, Ей откуда было знать.

И авто уж, если честно, Не успела разглядеть, Хотя знак велел, известно, Во все стороны смотреть. И несчастной черепахе Транспорт тот нанес удар И от боли и от страха Потеряла речи дар. Искры брызнули из глаз, В пятки вся душа ушла, Кровь из ножек полилась, Устоять уж не смогла... Доктор, хорошо на счастье, Быстро принял в ней участье. На носилки погрузил, И в больницу поместил.

4

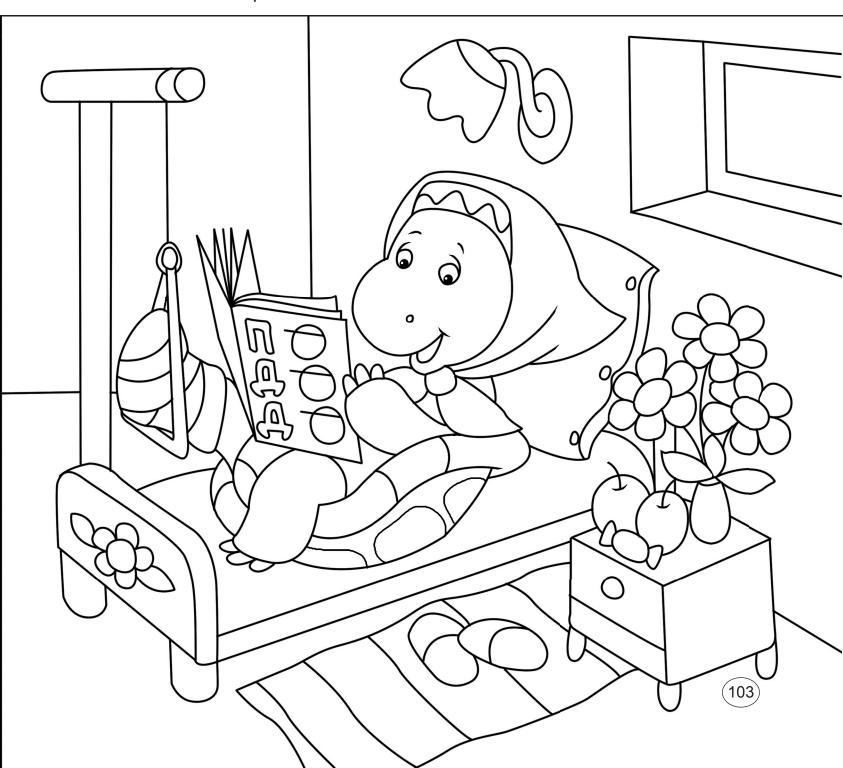
Ташбаканың мескеннең Сынган икән аягы, Аягы таш гипста, Янда – култыктаягы. Уйлап ята Ташбака: – Ясадым бугай, хата. Хатасын төзәтим диеп, Китаплар укып ята. Укый, өйрәнә һәммәсен Юл йөрү кагыйдәсен.

Тәгәрмәчле һәм җәяүле Белергә тиеш һәркем, Белергә тиеш һәр көн. Инде сезгә дә бу хакта Өйрәткәндер Ташбака Әкият укыган чакта. Әйе, ул бит шул хакта. Әгәр кемнәр аңламаган Укысын кабат, кабат. Олы юлда йөрү кирәк Игътибар белән карап.

Все теперь у черепашки Ножки сломаны подряд, В гипсе вся лежит бедняжка, Рядом костыли стоят. Черепаха размышляет, В мыслях умных голова, Про себя все повторяет: «Как была я не права!» Нет ошибкам повторенья И взялась она читать, Учит правила движенья, Чтобы в жизни применять.

Кто выходит на дорогу
Правила должны все знать,
И чтоб не было вопросов,
Каждый день их повторять.
Черепаха в сказке длинной
Хочет, чтобы каждый смог
Понимать, что дисциплина –
Безопасности залог.
Кто не понял, тому кряду
Надо чтенье повторить –
На больших дорогах надо
Всем внимательными быть.

ЭЧТӘЛЕК

Юллардагы билгеләр ни әйтергә телиләр? 4
Бичара туп
Светофорга мәдхия
Нәни йөртүче
Шулай бервакыт80
Иң яхшы бүләк82
Серле китап
«Бабай» автомобиль
Мактанчык машина турында чын әкият 88
Тәгәрмәчле ташбака94

СОДЕРЖАНИЕ

О чем говорят дорожные знаки? 5
Бедный мячик
Ода светофору
Маленький водитель79
Вот так однажды
Лучший подарок83
Таинственная книга85
Автомобиль-«дедушка»
Правдивая сказка о хвастливом автомобиле . 89
Черепаха на колесах

